

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra církevních dějin

Bakalářská práce

„Malý-velký muž“ Adolf Kajpr

VÝRAZNÁ OSOBNOST ČESKÉHO KATOLICISMU 20. STOLETÍ

Vedoucí práce: ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.
Autor práce: Zuzana Kopečná
Studijní obor: Pastorační asistence
Ročník: 5.

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury, které uvádím v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

30. 3. 2010

Na tomto místě bych ráda poděkovala:

Doc. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D., ved. katedry biblických věd (Katedry církevních dějin) TF JU v Českých Budějovicích za pomoc při volbě tématu.

Vedoucímu bakalářské práce ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za trpělivost, pochopení a podporu, jako i za cenné rady a připomínky i za metodické vedení práce.

Pražským jezuitům od sv. Ignáce, jmenovitě P. Josefu Čunkovi, P. Antonínu Vedralovi a P. Petru Havlíčkovi, kteří mi s důvěrou zpřístupnili unikátní archivní materiály o P. Adolfu Kajprovi, bez nichž by tato práce nemohla být sepsána.

OBSAH

PŘEDMLUVA / Poněkud klikatá cesta k tématu	5
ÚVOD	9
1. Dětství a dospívání	11
2. Vstup do řádu, studia doma i v zahraničí.....	13
3. Působení před a v době nacistické okupace	17
4. Působení v „osvobozené“ republice	24
5. Ozvěny života a smrti	39
6. Výzva ke svatořečení	44
ZÁVĚR	46
Seznam pramenů a literatury	47
Seznam příloh	51
Přílohy	52

PŘEDMLUVA / PONĚKUD KLIKATÁ CESTA K TÉMATU

V každé době potřebuje lidstvo své hrdiny! Čím jsou časy těžší, tím více je třeba k někomu vzhlížet, důvěřovat mu, čerpat z něj sílu k životu v pravdě a svobodě. V náboženském prostředí jim říkáme proroci, martyrové¹ a svatí. Písmo svaté překypuje úžasnými, fascinujícími a inspirujícími příběhy tzv. „*Božských paradoxů*“. Schéma takového příběhu je analogické: malí, slabí a nenápadní lidé, od nichž se nic zvláštního neočekává, jsou Hospodinem vyvoleni k určitému konkrétnímu úkolu – poslání. Vyvolený je takovým oslovením obvykle zaskočen a vyděšen², snaží se svého úkolu zříci, argumentuje svou nezpůsobilostí, prchá a snaží se skrýt před Jeho tváří. Protože Hospodin nejlépe ví, koho, kdy a k čemu povolal, vyvolený počíná sbírat sílu a odvalu spolehnout se na Něj. Postupně se tak stává „dokonalým nástrojem“ v rukou Božích a velikým požehnáním pro lidstvo.³

Dávno před svou konverzí jsem milovala tyto příběhy, o nichž jsem slychala v hodinách Dějin umění na SOŠV,⁴ které nám neopakovatelným a dnes bych dokonce řekla, že hrdinským způsobem přednášel profesor Bohumír Mráz.⁵ Z jeho výkladu bylo průměrně inteligentnímu studentovi patrné, že dějiny umění jsou v jistém ohledu i dějinami náboženství, v evropském prostředí zejména křesťanství, neboť právě církev byla tím největším zadavatelem a mecenášem umělecké práce ve všech odvětvích, architekturou, sochařstvím a malířstvím počínaje a literaturou a hudbou konče.

Odhlédneme-li však od tradovaných příběhů o dávných hrdinech a zahledíme-li se pozorně na svůj život, dokážeme v něm postřehnout nenápadné

¹ Život je chápán jako největší dar i oběť. Mučednictví je pro křesťanskou víru významné i proto, že je to vrcholný akt svědectví víry v Krista, proto se pro mučedníka používá také termín *martyr* (z řec. *μάρτυς* *martyrs* „svědek“). Srov. *Martyr#Titul mu.C4.8Dedn.C3.ADk* In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, , [cit. 2010-03-27]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Martyr#Titul_mu.C4.8Dedn.C3.ADk>.

² Nezřídká až k smrti.

³ Skupinu, národ.

⁴ SOŠV – Střední odborná škola výtvarná Emanuela Famíry, známá jako „Hollarka“, neboť sídlí na Hollarově náměstí v Praze 2.

⁵ PhDr. Bohumír Mráz, skvělý pedagog, autor souborných *Dějin výtvarné kultury*, monografií o Michellangelovi, Dürerovi, Ingresovi.

stopy Boží pomoci, takové směrníky,⁶ které mu pomáhají hledat správnou cestu. Takové „nenáhodné náhody“,⁷ kterých kdyby nebylo,...

Jedna z takových náhod mne v době, kdy jsem se již snažila žít jako praktikující katolík, pomohla vybrat si z různých pracovních nabídek práci v Národní knihovně ČR, která sídlí ve starobylém Klementinu, bývalé jezuitské koleji.⁸ Bylo a stále je to inspirativní místo pro konvertitu, neboť duchovní odkaz Tovaryšstva tu na vnímavého pozorovatele dodnes působí na každém kroku.

Jiná ze zmíněných náhod dala uzrát myšlenky, že by v prostorách Křížovnických chodeb bylo ideální vybudovat galerii. A jakým výstavním projektem otevřít Galerii Klementinum nežli velkolepou výstavou u příležitosti výročí 450 let od příchodu jezuitů do Čech!⁹

Při instalaci této výstavy, neboť jsem zde zaměstnaná jako výtvarnice a galeristka, jsem dostala příležitost rozšířit si vědomosti o velikém a záslužném díle tohoto řádu a také možnost seznámit se s některými členy Tovaryšstva

⁶ „Božská navigace“.

⁷ Termín paní Vlasty Chramostové.

⁸ „Působení Tovaryšstva Ježíšova začalo v Českých zemích ještě za života Ignáce z Loyoly roku 1556, kdy se provinciálem v jižním Německu, Rakousku a v Čechách stal Petr Canisius. To on poslal prvních dvanáct jezuitů do Prahy. Vyšli se na cestu z Říma přes Vídeň a do Prahy dorazili 21. dubna. Usadili se ve zpustlém dominikánském klášteře u kostela sv. Klimenta na místě dnešního Klementina. Později vznikaly jezuitské domy v Olomouci, Brně, Českém Krumlově, Chomutově, Jindřichově Hradci a na území Kladska. Řád se podílel na náboženském, kulturním i vědeckém životě a výrazně se zapsal do dějin naší země. Od roku 1622 jezuité dokonce převzali správu pražské univerzity. Samostatná česká provincie se ustavila po bitvě na Bílé Hoře roku 1623. Zahrnovala pod svou působnost Čechy, Moravu a do roku 1755 i celé Slezsko. Sídlo provinciála bylo v Praze. Navzdory těžkým letům třicetileté války byly zakládány další řádové domy, např. Profesní dům s gymnáziem na Malé Straně (r.1625) nebo jezuitská kolej u sv. Ignáce na Novém Městě pražském (r.1628). Tehdy bylo možné uskutečnit přestavbu nejstarší koleje u sv. Klimenta a stavbu nového komplexu Klementina. Za neklidných evropských poměrů byl v září roku 1773 jezuitský řád u nás zrušen. Povoleno bylo znovu až v roce 1853. Do Čech se jezuité vrátili nejprve do Bohosudova, potom ke sv. Ignáci v Praze (r.1866), na Hostýn, Velehrad a do Hradce Králové. Za druhé světové války mnoho jezuitských domů zabrali nacisté. Další těžká doba nastala v dubnu 1950, kdy byly všechny kláštery zrušeny. Mnoho jezuitů bylo odsouzeno, někteří ve vězení zemřeli. V nově získané svobodě roku 1990 zahájilo Tovaryšstvo Ježíšovo opět svou činnost.“ Srov. ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo : Jezuité v Čechách*. 1. vyd. Praha : Hart s.r.o., s. 76. ISBN 80-85629-30-4.

⁹ Národní knihovna ve spolupráci s českou provincií řádu připravila k jubileu obsáhlou výstavu Jezuité a Klementinum. Při této příležitosti zpřístupnila nově zrekonstruovaný prostor – Galerii Klementinum. Výstava prostřednictvím knižního materiálu, archiválií a trojrozměrných exponátů představuje dějiny řádu a jeho rozšíření v Evropě i ve světě, jezuitské světky a další významné členy řádu. Zvláštní pozornost je věnována historii České provincie, jejíž působení je neodmyslitelně spjata právě s Klementinem. Srov. *Tisková zpráva k zahájení výstavy*.

Ježíšova,¹⁰ sídlícími v Praze, kteří na projektu spolupracovali. Na naši snahu a úsilí shlíželi se stropních fresek sv. Ignác z Loyoly, a sv. František Xaverský.¹¹

Tou dobou jsem už studovala na Teologické fakultě Jihočeské university v Českých Budějovicích a promýšlela téma bakalářské práce.¹² Chtěla jsem se vrátit k fascinujícím „Božím paradoxům“ a ukázat, že k takovým vyvolením dochází stále a poukázat na působení vynikajícího a statečného člověka, který právě díky naprostému spolehnutí se na Boha, dokázal v těžkých dobách útlaku českého národa vzdorovat nepřátelům a dodávat sílu utlačovaným. Chtěla jsem psát o moderním hrdinovi.

S prosbou, že bych ráda psala o nějakém takovém statečném jezuitovi, jsem se obrátila¹³ na pana docenta Weise.¹⁴ Zamyslel se a řekl: „*No ale aby nebyl moc známý! Co takhle Kajpr?*“ A byl to skvělý tip! Záhy jsem zjistila, že je to současník mých prarodičů, a že byl zrovna jako můj dědeček internován jako politický vězeň do koncentračního tábora.¹⁵ Bylo jasné, že se budu muset alespoň rámcově zorientovat v době, o které babička nechtěla vyprávět,¹⁶ a o které vím díky školním osnovám žalostně málo, ačkoli které tehdejší události měly na další vývoj našeho státu naprosto zásadní význam. O Adolfu Kajprovi nevyšla žádná monografie, ale jeho jméno figuruje ve vzpomínkách jeho spolubratří a spoluvězňů. Neskrývají obdiv¹⁷ k jeho statečnosti a schopnosti vyrovnávat se s utrpením,¹⁸ a jsou mu vděční za sílu, kterou jim dokázal „vlít do žil“. Protože

¹⁰ Provinciál České provincie TJ František Hylmar, P. Josef Čunek, P. Petr Vacík

¹¹ Cyklus stropních maleb s motivy ze života sv. Ignáce z Loyoly, Srov. OULÍKOVÁ, Petra. *Klementinum : průvodce*. 1. vyd. Praha : Národní knihovna ČR, 2006, s. 26–27. ISBN 80-7050-491-9.

¹² Jaká náhoda!

¹³ Ne náhodou!

¹⁴ Doc. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D., ved. katedry biblických věd TF JCU v Českých Budějovicích.

¹⁵ Byla by to už moc velká náhoda, kdyby se jednalo o tentýž tábor. Ale dědeček byl po atentátu na říšského protektora Reinharda Heidricha popraven, a tak bych se stejně nemohla vyptávat.

¹⁶ Období krátce před 2. světovou válkou, během ní a následně po ní.

¹⁷ A. Mandl, J. Beran, B. Hoffman, F. Mikulášek, A. Mádr, A. Koláček a celá řada dalších Srov. *Zrnka z Kajprový mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

¹⁸ Jeho pohled na vyrovnání se s utrpením – nesením svého kříže, výstižně vyjadřuje závěrečný odstavec ve stati „*Dojmy z hory Olivetské*“, viz. příloha.

takové kusé zmínky nepostačí k sepsání bakalářské práce, sebrala jsem odvalu a poprosila pražské jezuity, zda by mi k tomuto účelu zpřístupnili materiály z archivu rezidence.¹⁹ A protože jsou to laskaví lidé, ochotní pomoci, dovolili mi projít si všechny písemnosti a dokumenty, které po P. Kajprovi zůstaly. Jak se dalo čekat, nebylo toho moc. Záznamy vzpomínek příbuzných a řádových bratří, pár úředních listin, útlý sešitek postřehů, který mne velmi zaujal.

Adolf Kajpr nepsal o sobě ani pro sebe nýbrž pro druhé. Pero v jeho ruce bylo skutečně mocnější meče²⁰ a tím co psal a jak to psal si vysloužil útrapy a věznění obou režimů – nacistického i komunistického.

A byla to pro mne skutečně šťastná náhoda a veliká pomoc, když jsem jednoho dne našla v poštovní schránce bulletin Jezuité, který pravidelně odebírám, částečně věnovaný vzpomínce na osobnost Adolfa Kajpra. Našla jsem tu texty od lidí,²¹ kteří se životem a působením tohoto mimořádného jezuita zabývají řadu let, a tak mi jejich zásluhou přibyly „další kamínky do mé mozaiky“.

Kdybych tedy měla za úkol přidat podobiznu statečného vojáka Kristova – Adolfa Kajpra²² – k jeho předchůdcům, hledícím z obrazů a nástěnných maleb ve starobylém Klementinu, snažila bych se vystihnout ten vnitřní klid, sílu a vyrovnanost, která je důsledkem naprosté oddanosti Hospodinu a do erbu vepsala bych mu jako epitaf slova: „*Věřím Boha, ničeho se neobávám!*“

Mým úkolem však je přiblížit jej nikoli za pomoci barev a štětce nýbrž slovy, v čemž nejsem zdaleka tak zběhlá, pročes prosím „laskavého čtenáře“ o shovívavost při čtení dalších řádků.

¹⁹ U sv. Sálvátora, Ječná 2, Praha 2.

²⁰ Soubor jeho statí vyšel v roce 1993 pod názvem *Svědectví doby*.

²¹ Např. badatel, historik PhDr. Jan Stříbrný, který se dlouhodobě věnuje hledání informací o P. A. Kajprovi.

²² Což by pro mne bylo možná snazším úkolem, než sepsání této stati.

ÚVOD

Mým cílem je upozornit touto prací na významnou osobnost českého katolicismu 20. století, na jezuitu P. Adolfa Kajpra. Na jeho životním příběhu jsem chtěla ukázat, že si i dnešní doba mnohdy žádá od některých lidí osobní oběti. Lidé, kteří takové oběti přinášejí, žijí vedle nás a bez ohledu na to, zda je nazýváme apoštoly, mučedníky, svatými či jinak, jsou naším povzbuzením a vzorem na cestě, která by měla být cestou lásky v pravdě.²³

Základní informace o P. Adolfu Kajprovi jsem získala z archivu České provincie Tovaryšstva Ježíšova v Praze u sv. Ignáce. Prostudovala jsem soubor sebraných vzpomínek příbuzných, spolubratří a spoluvězňů, který byl pořízen u příležitosti 10. výročí úmrtí P. A. Kajpra. Dostalo se mi i souhlasu s reprodukováním zajímavých archiválií; různých úředních listin, dokumentů a osobního zápisníku Adolfa Kajpra. Tyto materiály, s jejichž pomocí bych ráda ještě lépe navodila dobovou atmosféru a rozšířila škálu zorných úhlů, jimiž lze pohlížet na tohoto výjimečného člověka, jsem zařadila do přílohy práce. Citáty z publikační činnosti P. Adolfa Kajpra mají přiblížit jeho způsob uvažování a vyjadřování se. Následně jsem prostudovala nejrůznější prameny, na něž jsem našla odkazy, a snažila jsem se vyhledat maximum literatury s tematikou pronásledování katolické církve u nás v období nacistické a posléze komunistické diktatury. Díky změně politického klimatu je již literatury tohoto charakteru poměrně široká nabídka, a jen málokde není zmíněno jméno P. Adolfa Kajpra. Tyto prameny, které se mi podařilo vyhledat ve fondu Národní knihovny ČR, pak v práci cituji či zmiňuji.

V své práci procházím chronologicky životem Adolfa Kajpra. Jednotlivé kapitoly jsou vždy tematicky zaměřeny na určité životní období.

²³ „Bránit pravdu, pokorně a přesvědčivě ji předkládat a svým životem ji dosvědčovat, jsou tedy náročné a nenahraditelné formy lásky...“ Srov. BENEDIKT XVI., papež. *Caritas in veritate* : *Láska v pravdě, encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2009, s. 9. ISBN 978-80-7195-414-9.

V první kapitole, která se zabývá obdobím dětství a dospívání Adolfa Kajpra, si všímám, kde a v jakých sociálních poměrech žila rodina Kajprových. Dále představuji složité životní osudy ve čtyřech letech osiřelého Adolfa, jeho cestu za vzděláním i setkání se lidmi, která měla pro jeho další směřování rozhodující význam. Zmiňuji se o absolvování vojenské služby, během níž patrně dozrálo jeho rozhodnutí věnovat se ve svém dalším životě studiu a současně vstoupit do jezuitského řádu.

Ve druhé kapitole sleduji Adolfa Kajpra coby pilného, houževnatého a velmi nadaného studenta, který sbírá vědomosti a zkušenosti (v souladu s řádovou tradicí) na studiích ve své vlasti i na zahraničních univerzitách v Belgii, Tyrolsku a Francii. Důležitými momenty tohoto období jsou kněžské svěcení a primiční mše svatá.

Následující třetí kapitola už sleduje P. A. Kajpra na počátku jeho kariéry duchovního, kazatele, exercitátora i redaktora – publicisty několika katolických periodik. Jedná se o období jeho aktivní činnosti, která byla postupně zaměřena na povzbuzování ducha křesťanství a vlastenectví a vyústila v odpor proti nacistické totalitě. Odpovědí na tuto veřejnou činnost bylo zatčení a internace v nacistických lágrech.

Ve čtvrté kapitole se snažím postihnout „nejslavnější“ období Kajprova působení. Začíná návratem do vlasti po prožitých válečných útrapách. Vrací se však nezlomený, duchovně posílený člověk, který se chce v rámci křesťanských ideálů aktivně podílet na budování nové republiky. Jeho veřejný vliv postupně zasahuje do všech sociálních vrstev společnosti, což budí obavy představitelů komunistické moci, která jej nechává již od roku 1947 sledovat a shromažďuje proti němu materiály, které pak přišly vhod při monstrprocesu v roce 1950. Spolu s dalšími vlivnými kněžími je i Adolf Kajpr obžalován a odsouzen za velezradu a další zločiny páchané proti republice, která je již plně v moci komunistů. Po vynesení rozsudku putuje P. Adolf Kajpr opět do vězení, z něhož se již nevrátí na svobodu.

Ani ve vězení však P. Adolf Kajpr neustával ve svém pastoračním působení a tím pomáhal překlenout útrapy svým spolubratřím a spoluvězňům.

Některé jejich vzpomínky, plné lásky, vděku, úcty a obdivu uvádím spolu s citacemi několika dnešních pohledů na tuto pozoruhodnou osobnost v páté kapitole.

V šesté kapitole stručně rekapituluji obrovské ztráty, které katolická církev v době komunistické totality přinesla, a apeluji na to, aby nebyly zapomenuty.

V závěru hodnotím získané poznatky a vracím se k ústřední myšlence své práce, tedy k úvaze o potřebě následováníhodných vzorů pro lidstvo v každé době. O nutnosti znát kořeny a historii svého národa, vědět o dobách rozkvětu i útlaku. Bez těchto znalostí a vědomostí se nelze z prodělaných chyb a omylů poučit a snažit se, aby se již neopakovaly.

1 DĚTSTVÍ A DOSPÍVÁNÍ

V dnešní době, kdy děti běhají bosky jen na doporučení ortopeda, evokují střípky vzpomínek na dětství Adolfa Kajpra záběry z černobílých filmů pro pamětníky. Je to doba, kdy hlavní povinností dětí byla práce v hospodářství, u zvířat či na poli, a teprve potom byl čas na školu, případně zábavu. Není proto divu, že za takových okolností děti rychle dospěly a snažily se co nejdříve postavit na vlastní nohy.

Kajprova rodina pocházela z Bratronic, vesnice nedaleko Kladna, která historicky patřila pod křivoklátské panství. Tam se v poslední čtvrtině 19. století rod Kajprů značně rozrostl. Matka pocházela z Lán. Sňatek uzavřeli počátkem 90. let v Bratronicích, kde se narodil jeho starší bratr Josef. V Hředlích u Žebráku, kam se manželé Kajprovi přestěhovali za prací, přišlo v roce 1900 na svět mrtvě narozené dítě. Teprve v roce 1902 se narodil Adolf.²⁴ Jeho matka těžce onemocněla a v roce 1905 zemřela. Otec se pak s oběma syny vrátil do rodné vsi, kde si najal hostinec, ale i on záhy zemřel, před Vánoci v roce 1906. Adolf se tedy ve čtyřech letech stal sirotkem. Jeho poručníkem se stal strýc Josef, a o jeho výchovu od té

²⁴ Svatý Adolf z Tecklenburgu (nar. kolem roku 1185 Tecklenburg – 30. června 1224 Osnabrück), také známý jako Adolf z Osnabrücku, byl roku 1217 zvolen osnabrúckým biskupem. Ve svém úřadu působil jako církevní reformátor a byl znám svou pokorou a neúnavnou charitativní prací ve prospěch k chudých a nemocných. Kanonizován byl roku 1625. Srov. SCHAUBER, Vera., SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. 2. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 67. ISBN 80-7192-304-4.

doby dbala zbožná a přísná teta Klára, provdaná Bůžková. Na zábavu asi neměl malý Adolf moc času, jeho život vyplňovala práce, kostel a škola. Určitě to byla dobrá příprava pro celý další život, který byl těžký a náročný.

Z této doby se nám o něm zachovaly jen drobné zmínky, jako například svědectví jeho bratra, že doma rád a hodně četl, a že se o získané poznatky chtěl vždy podělit.²⁵ Ve škole vyprávěl spolužákům, co zrovna četl, a pan učitel, když vcházel do třídy a vídal děti shluknuté kolem malého²⁶ Adůlfka, jak mu se zájmem naslouchají. Jednou prý pan učitel pronesl: „*Koukejme se, Kajpr má proslov.*“²⁷

Školu – dvoutřídku – ukončil v roce 1916 a poté začal pracovat jako nádeník v hospodářství u bratronických sedláků, aby již nebyl přítěží svým pěstounům.

Na radu starostlivé tety, která nechtěla, aby se Adolf musel celý život živit jako nádeník, se šel učit ševcem. Zanedlouho přešel raději do učení k mlynáři na samotě Roučmída,²⁸ což byl mlýn na potoce Kačáku nedaleko Bratronic po cestě do Unhošti.. Čas od času sem na návštěvu a za odpočinkem přijížděl z Prahy profesor Čermák, svobodný bratr mlynářky. Pokaždé s sebou přivezl knihy a noviny. Večer po práci se mezi ním a mladým Adolfem rozproudily debaty na aktuální témata.²⁹ Když pan profesor zjistil, že je to velmi vnímavý a mimořádně inteligentní mladík, nabídl mu svou pomoc a začal jej vést k soustavnějšímu vzdělávání. Vyučoval ho tolik potřebným základům latiny a byl asi jedním z hlavních „inspirátorů“ jeho rozhodnutí, vydat se za vzděláním.³⁰

²⁵ Touha podělit se o to, co poznal a co prožil, s druhými pro něj byla po celý život charakteristická, byla to přímo jeho bytostná vnitřní potřeba.

Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

²⁶ Byl skutečně malé postavy, jeho vzrůst v dospělosti byl 159 cm.

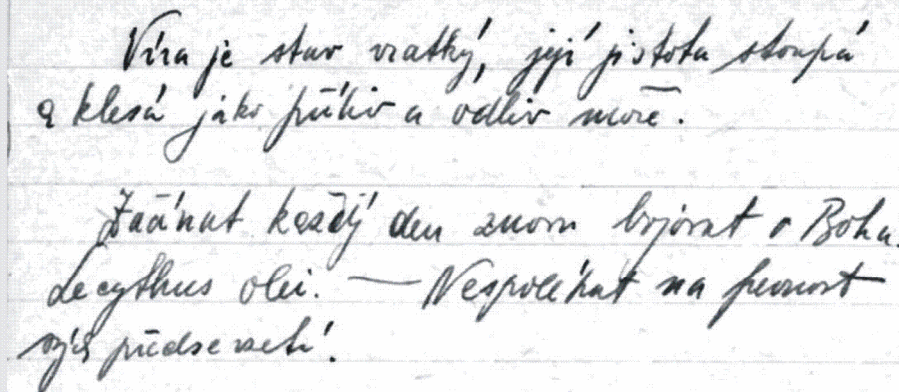
Srov. *Tamtéž*.

²⁷ *Tamtéž*.

²⁸ Mlýn Roučmída, dle krajské pověsti, přišel ke svému jménu za husitských válek, kdy se v osamělých kovárnách okovávaly cepy a kosy, kde se palice překovávaly v sudlice a řemdihy. Jedna taková dílna byla na královském zboží v křivoklátských lesích, pod střechou mlýna. Bušení kladiv a hřmot mlýnských kol splývaly vjedno a zanikaly v okolních lesích. Řemeslníkům pracujícím s kovem se říkávalo rotšmídi podle německého Rohrschmied, (tj. kováři, resp. výrobci pušek). Začala se tedy i ona kovárna pojmenovávat rotšmída nebo roučmída, místo i mlýnu toto označení zůstalo. Srov. KLEMPERA, Josef. *Vodní mlýny v Čechách I.* 1. Praha : Libri, 2000. s. 57, ISBN 80-7277-016-0.

²⁹ Tím bylo bezesporu nabytí státní svobody po roce 1918 a vše, co z toho vyplývalo.

³⁰ Srov. STRÍBRNÝ, J. Malý velký muž Adolf Kajpr. *Bulletin Jezuité 4/2009*, s. 9.

Víra je stav vratký, její jistota stoupá
a klesá jako příliv a odliv moře.
Začínat každý den znovu bojovat o Boha.
Deo auxili. — Nespoléhat na pevnost
svých předsevzetí!

*Víra je stav vratký, její jistota stoupá a klesá jako příliv a odliv moře.
Začínat každý den znovu bojovat o Boha.
Deo auxili. — Nespoléhat na pevnost svých předsevzetí!*

Myšlenka ze zápisníku A. Kajpra

2 VSTUP DO ŘÁDU, STUDIA DOMA I V ZAHRANIČÍ

Po návratu z povinné vojenské služby, kterou absolvoval v letech 1924–26 v Tachově, a pak v Trebišově, nastoupil již se záměrem stát se knězem do pražského arcibiskupského gymnázia v Bubenci. Díky poctivé přípravě, velikému úsilí a mimořádné houževnatosti se mu podařilo složit postupové zkoušky rovnou do kvinty.³¹ V létě 1928 vstoupil na Velehradě k jezuitům do noviciátu.³²

Ačkoli nejsem kompetentní k psychologickým rozborům myšlenek, pocitů a dojmů druhých lidí, domnívám se, že se v tomto prostředí Adolf Kajpr cítil „jako ryba ve vodě“ – obklopen úžasnými lidmi,³³ zahrnut duchovními a intelektuálními stimuly, uprostřed dalších mladých mužů, zapálených pro tentýž cíl. Toto své

³¹ Což znamená, že celé nižší gymnázium (1.–4. třída) zvládl vlastními silami.

³² Svůj duchovní vývoj vylíčil ve stati „Rok v noviciátě“ uveřejněné ve „Zprávách velehradských“ z r. 1929, viz příloha.

³³ P. František Kubíček, P. Josef Lepka

Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

tvrzení opírám o výňatky z textu z Kajprova Roku v noviciátě: „*Denní pořádek je mistrně rozdělen tak, aby neunavoval a nenudil, nýbrž aby příjemným střídáním pomáhal k rozvinutí všech sil duševních i tělesných.*

Dojem z exercicií byl skutečně mohutný. Každý z nás chápe s mnohem větší vážností svůj životní úkol – být rozhodným zastáncem a hlasatelem nejvyšší a nejvíce oblažující pravdy: Bůh je světlo, Bůh je láska, pročež s tím větším úsilím uvádí ve skutek Kristovo „Saquere me – Následuj mne!“

Během noviciátu soukromě absolvoval septimu a oktávu, a do Prahy se vrátil na jaře roku 1930, aby dostudoval. První řeholní sliby složil 15. srpna 1930 na Velehradě a maturoval v září 1930 v Praze. V souladu s tradicí řádu byl poté poslán na dvouleté studium filozofie do Belgie na univerzitu v Eegenhovenu. Následovalo čtyřleté studium v Innsbrucku v Tyrolsku. Zde se věnoval studiu teologie spolu s dalšími – pro jeho budoucí práci důležitými – předměty, jako např. fundamentální teologii, apologetice, dogmatice, morálce, exegetice, církevnímu právu a liturgice.³⁴

Dne 26. července 1935 zde byl rovněž vysvěcen na kněze. Poté se vrátil do Prahy, kde 31. července sloužil svou primici u sv. Ignáce a 4. srpna v Bratronicích.

Následující rok³⁵ strávil v Pa-ray-le-Monial ve Francii. Toto místo spojené s úctou k Božskému srdci Páně jej nejspíš výrazně ovlivnilo.³⁶

Když se vrátil do Čech, byl již netrpělivě očekáván a ihned naplno zapojen do úkolů Tovaryšstva. Je třeba si uvědomit, že začátky jeho veřejného působení v Praze spadají do let, která byla těžká nejen pro český národ, ale pro celou Evropu, v níž se již naplno šířil nacismus. P. Kajpr dostal postupně na starosti časopis Posel Božského srdce Páně, který redigoval v letech 1939–40,³⁷ a dále

³⁴ Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

³⁵ Probační – zkušební, prohlubující. Srov. PAVLÍK TJ, Jan. *Budou vás vydávat soudům : Dějiny české provincie TJ v době komunistického útoku v letech 1950–1990*. 1. Praha : Societas, 1995, s. 9.

³⁶ Srov. STRÍBRNÝ, J. Malý velký muž Adolf Kajpr. *Bulletin Jezuité 4/2009*, s. 10.

³⁷ (roč. V. a VI.) Jeho redakčním heslem v časopise Posel Božského Srdce Páně, měsíčníku pro prohloubení náboženského života bylo: „*Kristus kraluje a vítězí*“. To měl vyjádřit i motiv na titulní stránce, který si vybral pro čísla svých ročníků: nad mohutnou katedrálou sv. Víta –

časopisy Katolík, Obrození a Dorost. Vedle starosti o tiskový apoštolát působil také jako ředitel akademické Mariánské družiny v Praze. Na začátku protektorátu byl generálním rádcem Sdružení katolické mládeže, v letech 1940–41,³⁸ a také učil filozofii na arcibiskupském učilišti v Dolních Břežanech, kam bylo přeloženo po zrušení dejvického semináře nacisty. Tam se nejspíš poprvé setkal s Josefem Beranem, tehdejšími rektorem semináře.

Postupně se stal vyhlášeným kazatelem, zpovědníkem a také exercitátorem. *„Záhy se mu množila pozvání k mládežnickým exerciciím v nejrůznějších městech. Pokud mohl,³⁹ vyhověl, protože byl přesvědčen o vhodnosti těchto duchovních cvičení⁴⁰ k oživení křesťanského ducha v českých katolických mužích, především mladých a vzdělaných.“⁴¹*

Jeho jazyk nebyl zatížený intelektuálními frázemi, jeho intelekt a vlohy „vybrousily“ vyhlášené evropské univerzity a jeho víru formovala precizní „ignaciánská“ spiritualita. To vše dávalo dohromady svéráznou a originální osobnost s jasným a pravdivým profilem.“⁴²

symbolem katolicismu a církve, jež vévodí nad Prahou, tedy i nad touto zemí a národem, vznášá se velebná, zduchovnělá, vše pronikající a objímající postava Krista s Božským srdcem.

Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří.

Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

³⁹ Nabitý program dokládají poznámky z osobního zápisníku, viz příloha.

⁴⁰ Exercicie, duchovní cvičení (latinsky *Exercitia spiritualia*) neboli rekolekce jsou formou duchovní formace. Jejich účelem je dojít prostřednictvím ztišení (někdy mlčení během celých exercicií), meditace (kontemplace) a modliteb prohloubení duchovního života jedince. Nejstarší duchovní cvičení jsou známa z dob mystiky 14.–15. století, v dnešní době jsou nejvíce provozována jezuiti. Svatý Ignác, zakladatel jezuitského řádu, zavedl tzv. *velké* (30denní) a *malé exercicie* (často týdenní). Pro kněze, řeholníky a řeholnice je povinnost konat tzv. malé exercicie jednou za rok. Pro konání exercicií byly zřizovány tzv. *exerciční domy*. První v Československu byl dům u sv. Apolináře v Praze dodnes funguje například exerciční dům Stojanov na Velehradě nebo exerciční dům na Svaté Hoře).

Srov. Exercicie In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, , [cit. 2010-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Exercicie>>.

⁴¹ Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří,

Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

⁴² Srov. *Tamtéž*.

Pořádné studium schol. filosofie.

Vy víte, pánové, jak je rozšířeno mínění, že fil. schol. je plané mluvení. (Husák v Č. slově)

Chudoba ve výtv. dějinách.

Je to však fráze opisovaná ze zastaralých brožur 19. stol. -

Rem tene, verba segmentur

Ano et fac, quod vis.

Velká skutečná apoštolská touha.

Svět zahyne, nepřijdu-li mu na pomoc.

Za tím účelem musím být solí, to jest musím si zachovat svou originalitu, to jest chuť k osobní práci.

Být šťastným člověkem, být člověkem šťastným svou vírou a při tom lidským. Podívejte se, že mám něco, co vy nemáte!!

Pořádné studium schol. filosofie.

Vy víte, pánové, jak je rozšířeno mínění, že fil. schol. je plané mluvení. (Husák v Č. slově)

Chudoba ve výtv. dějinách. Je to však fráze opisovaná ze zastaralých brožur 19. stol.

Rem tene, verba segmentur

Ano et fac, quod vis.

Velká skutečná apoštolská touha. Svět zahyne, nepřijdu-li mu na pomoc.

Za tím účelem musím být solí, to jest, musím si zachovat svou originalitu,

to jest chuť k osobní práci: Být šťastným člověkem, být člověkem šťastným svou vírou a přitom lidským. Podívejte se, že mám něco, co vy nemáte!!

Myšlenka ze zápisníku A. Kajpra

V roce 1934 vyšel Kajprův článek, v němž charakterizuje duchovní cvičení podle zásad sv. Ignáce z Loyoly takto:

„...Exercicie jsou školou duchovního života, avšak školou, která je zároveň začátkem praxe, cvičištěm naučených zásad. Chtějí býti reformou života, kde lidé, kteří dosud putovali po cestách bludných, mají jasně a přímo pohleděti na stav věcí, uvědomit si svůj pravý cíl a jak k němu směřovati.

Cesta k tomuto pravému cíli vede přes společnost, ve společnosti a se společností docházíme spásy, ale prvním a vlastním jejich východiskem je přece jen jednotlivec. Každá správná výchova, každá opravdová a trvalá reforma společnosti začíná u jednotlivců, z nichž povstává budova lidstva.

Lidstvo je stavba ze živých, myslících a cítících kamenů. Jestliže již při hmotné stavbě musí stavitel znáti svůj materiál, jej přizpůsobiti účelům celku, tím více je toho třeba při budování lidské společnosti, jejíž stavba je v základech pochybená, neklene-li se až k samému nebi, nevede-li své členy k Bohu. ...“⁴³

3 PŮSOBENÍ V DOBĚ NACISTICKÉ OKUPACE

Není proto nijak udivující, že se díky své přímočarosti a neutuchající touze bránit pravdu dostal v době okupace záhy do sporu s představiteli německého nacionálního socialismu. Díky své novinářské i kazatelské práci k tomu měl celou řadu příležitostí, kterých neváhal využít: „*P. Kajpr například otevřeně odmítl v úvodníku Posla argument, že Češi vždy žili s Němci, a že by se tedy měli novému uspořádání přizpůsobit. Podotkl, že Češi sice už dříve žili s Němci, ale že doba byla jiná, protože se jednalo o spolek rovného s rovným.*“⁴⁴

„Snad ještě víc než z kazateln, působil P. Kajpr osobním stykem s předními katolíky a opravdovými vlastenci, s nimiž měl časté debaty v klášterní hovorně či v soukromí. Kněží, profesori, novináři, představitelé

⁴³ ČKD, ročník 1934, číslo 6, s. 353.

⁴⁴ Před církevním referentem gestapa Oberhauserem přiznal Kajpr, že zmíněný článek napsal, a zároveň neohroženě prohlásil, že si za ním stojí.
Srov. STRÍBRNÝ, J. Malý velký muž Adolf Kajpr. *Bulletin Jezuité 4/2009*, s. 14.

*inteligence nejrůznějších směrů docházeli za ním ke konzultaci, pro radu i povzbuzení v tíživé době.*⁴⁵

„Kolem Katolíka a jeho šéfredaktora Kajpra se vytvořil – snad z iniciativy břevnovského opata Anastáze Opaska, nikdo to už přesně neví – jakýsi katolický klub asi dvaceti intelektuálů. Vedle kněží, benediktýna Anastáze Opaska, jezuitů Adolfa Kajpra a Františka Mikuláška, dále dr. Josefa Zvěřiny, dr. Antonína Mandla a později dr. Oty Mádra, sem docházeli dr. Stanislav Berounský, ing. Josef Cuhra, Jan Čep, dr. Bedřich Fučík, Stanislav Langr, Josef Papica, dr. Mečislav Razik, dr. Miroslav Skácel jun., dr. Václav Vaško a další. Tento pondělní klub měl název „zvěřinec“, podle pátera Zvěřiny, v jehož kaplance na faře u sv. Mikuláše na Malé straně se „klub“ zpočátku scházel. Prodiskutovaly se zde aktuální otázky, promýšlely zásadní připomínky k navrhovaným zákonům, kriticky se hodnotilo každé číslo Katolíka, dávaly náměty k jeho další orientaci. Podněty k historickým pastýřským listům roku 1949 vyšly také z této líhně.“⁴⁶

Pro svůj protistátní obsah bylo postupně říšským protektorem zakázáno vydávání všech tiskovin, na nichž se P. Kajpr mnohdy zásadní měrou podílel. On ale pokračoval ve vydávání tiskovin i po jejich zastavení nacisty. Jako poslední vydával Nové směry, ačkoli vůbec nebyly úředně povoleny. Přes všechna varování státní policií pokračoval v tomto svém „Říši nepřátelském působení“, což byl pravděpodobně jeden z hlavních důvodů, proč byl Adolf Kajpr 20. března 1941 zatčen.

⁴⁵ „Kajprova duchovní ordinace“.

Srov. Zrnka z Kajprový mlýnice – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

⁴⁶ Srov. KARFÍKOVÁ, Lenka, KŘIŠŤAN, Alois, KUŘE, Josef. *Život se tvoří z přítomné chvíle : Česká katolická teologie po druhé světové válce*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998, s. 46. ISBN 80-85959-36-4.

Pro ilustraci zařazují úvodník Posla BSP s názvem „Dobrý pastýř“ z roku 1938 se „štvavým textem“ Adolfa Kajpra:

„Kristus byl božský umělec slova a znal kouzelnou moc obrazů na naše nitro. Jeho hluboká znalost života a přírody a jeho božské soucítění se vším tím, čím dýchal život jeho prostých galilejských venkovanů, mu proto vniklo obraz Dobrého Pastýře.

Již v básních Homérových, které patří mezi nejstarší a nejkrásnější památky lidské kultury, nazývají se králové pastýři národů. Než rozdíl mezi nimi a Dobrým Pastýřem evangelia je nepřeklenutelný jako rozdíl mezi nebem a zemí, mezi Bohem a hříšným člověkem.

"Dobrý pastýř dává život za své ovce". To je, co jej odlišuje od nádeníka. Hledí na dobro svých ovcí více než na svůj vlastní prospěch, jejich blaho má stále na mysli, o ně pečuje, je brání, a to s nasazením všeho, i života.

Žádný jiný obraz nevyjadřuje tak pravě křesťanství a to, čím nám vlastně má být Kristus Pán jako tato pastýřská idyla evangelia, která ovšem není jen idylou, nýbrž i krvavou tragedií, jejíž vyvrcholení jsme viděli na Velký pátek.

Ale mnohdy se zbloudilá ovce nedá přilákat ani sebevábnejším hlasem pastýřovým, jenž stojí pak takřka bezmocný před tajemstvím svobodné vůle svých tvorů. Když nestačí slova, je třeba bojovat se zlem. Tento boj jsme viděli opět ve dnech pašijových. Podlehně v něm Kristus, ale jen zdánlivě. Velikonočního rána Dobrý Pastýř vstal z mrtvých a od té doby už neumírá, od té doby je vítězným králem, z jehož božských rukou nemůže ani celé peklo vyrvat ovečku, která se od něho v hříšném pokušení neodvrátí...

Být pravým křesťanem znamená tedy cítit se ochotně a dobrovolně ovečkou dobrého pastýře a slyšet poslušně jeho hlas, jak v srdci svém, tak v hlase těch, skrze něž on mluví, hlavně v hlase Pastýřů Církve, jimž svěřil své stádo.“

Po zatčení byl převezen na Pankrác, pak do Terezína a nakonec byl v září 1941 poslán transportem do koncentračního tábora Mauthausen.⁴⁷ Po čase ale nacisté rozhodli, že kněží ze všech vězení a koncentračních táborů budou soustředěni v Dachau,⁴⁸ tam byl tedy převezen koncem května 1942 a zůstal zde až do osvobození americkou armádou 29. 4. 1945.⁴⁹

Z lágru se dochovalo jen málo svědectví. Za mnohá vděčíme P. Bedřichu Hoffmannovi, spoluvězni a příteli Adolfa Kajpra, jehož vzpomínky na utrpení internovaných kněží byly vydány krátce po konci války pod názvem *A kdo vás zabije:*

⁴⁷ V době jeho příjezdu byl režim v Mauthausenu naprosto likvidační. Srov. *Zrnka z Kajprový mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, nečíslováno Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

⁴⁸ Vězeň č. 30242. Srov. *Tamtéž*.

⁴⁹ Srov. *Tamtéž*.

„Život v koncentráku byl strašně jednotvárný: denně stejná úmorná dřina. Pracovat museli vězni v létě i v zimě na různých pracovištích – komandech, zprvu velmi těžkých, později i lehčích. Ovšem při nedostatečné, nevyživné stravě – bývala jako pro dobytek – a při tempu a požadovaném výkonu byla i lehčí práce pro vyhublé, leckdy churavé a nemocné kněze vysilující robotou, zejména na tzv. plantážích, tedy pozemcích obdělávaných pro pěstování nejrozličnější zeleniny pro spotřebu tábora. Obávané bylo i denní nošení velkých těžkých kotlů s jídlem pro jednotlivé bloky, v zimě odklizení sněhu a jiné fušky.⁵⁰

Také Kajpr prošel v Dachau řadou těžkých komand. I on byl delší dobu zaměstnán na obávaných plantážích: to znamená až 4 dny v týdnu úmorné práce, pravá otrokárna. Konečně však uvízl v pracovním místě, které mu vyhovovalo, totiž v ohromném skladišti zeleniny, jehož kápem – vedoucím – se stal P. Josef Beneš a šťastnou náhodou nebo řízením vyšším dostal za pomocníky právě Josefa Berana a Adolfa Kajpra. To jim skýtalo možnost nenápadně pomáhat druhým. Tak metráky brambor, cibule, okurek a rajčat rozdali spoluvězňům, kněžím i laikům, zvláště v letech 1943–44. Někdy si vězni odnášeli „načerno“ celé koše květáku, zelí, mrkve a jiné zeleniny.“

V pozdějších letech se dostali čeští kněží na lepší pracovní místa, např. v účtárně, v překladatelském oddělení a podobně.⁵¹

Světlými body v ponuré táborové atmosféře bývaly kněžím církevní svátky. Ve dnech 4. a 5. července 1943 byly ve společné kapli bohoslužby ke cti slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje s českými promluvami P. Kajpra a P. Zlámala.⁵²

⁵⁰ Srov. HOFFMAN, Bedřich. *A kdo vás zabije ... : Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. 2. vyd. Přerov : Společenské podniky v Přerově, 1946, s. 238.

⁵¹ Srov. *Tamtéž*, s. 195.

⁵² Bohumil Zlámala, narozen 21. 12. 1904 v Oprostovicích, kaplan u sv. Mořice v Olomouci, zatčen 1. 4. 1939 pro „Protektorátní akci“, střídavě internován v Dachau a Buchenwaldu. Srov. *Zrnka z Kajprový mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

V únoru roku 1943 zúčastnil se i P. Kajpr mše svatě⁵³ na bloku 30/4, kterou tajně sloužil P. Alois Kolářek,⁵⁴ a potom, po zrušení „privilegií“ a vstupu do společné kaple, slavili mši skoro každou neděli.

P. Josef Beran⁵⁵ vzpomíná, že to byl právě P. Kajpr, kdo mu v Dachau poprvé zprostředkoval eucharistii z táborové kaple, která byla asi do roku 1943 vyhrazena pouze německým kněžím.⁵⁶

⁵³ Obřad mimoděk připomínal poměry prvních křesťanů v Římě, kteří se v době pronásledování scházeli k bohoslužbám v podzemích katakombách. Srov. HOFFMAN, Bedřich. *A kdo vás zabije ... : Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. 2. vyd. Přerov : Společenské podniky v Přerově, 1946, s. 173.

⁵⁴ (*1929), kněz, člen řádu Tovaryšstva Ježíšova, narozený v Brně. Po studiu na gymnáziu vstoupil do jezuitského noviciátu. Jako student napsal velké množství básní, které se však nezachovaly. Jediná ucelenější sbírka z tohoto období má název Křížová cesta ženy a vyšla později v zahraničí. Po zrušení náboženských řádů na začátku 50. let prošel nasazením u PTP a dělnickým zaměstnáním ve Zbrojovce Brno. V roce 1968 odešel do zahraničí dokončit studium teologie (Viedeň, Innsbruck). Od roku 1970 I; až do současnosti působí v Římě ve vatikánském rozhlase. Zde se počala rozvíjet i jeho publikační činnost. Překládal a psal životopisy světců a zabýval se i jednotlivými osobnostmi a misionáři české provincie Tovaryšstva (celkem 20 svazků edice Čeští jezuité). Přeložil mimo jiné i všechny spisy sv. Terezie. Podle zápisků biskupa Hloucha napsal knihu o Aničce Zelíkové. Byl členem redakční rady časopisu Studie, který vydává Křesťanská akademie v Římě a do jeho návratu do vlasti úzce spolupracoval s jeho vedoucím redaktorem K. Skalickým. Jako zkušený exercitátor cestoval do já mnoha zemí po celém světě.

Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 69. ISBN 80-7325-029-2.

⁵⁵ (1888–1969), kardinál, pražský arcibiskup, narozený v Plzni. Bohoslovecká studia absolvoval v Římě, kde byl také roku 1911 vysvěcen na kněze. Roku 1912 získal doktorát teologie. Po návratu do vlasti působil v duchovní správě v Chýši na Žluticku, na Proseku a v Michli. V letech 1917–1928 byl profesorem náboženství a pedagogiky na katolickém ženském učitelském ústavu u sv. Anny v Praze na Novém Městě. Roku 1929 přednášel pastorální teologii na Teologické fakultě v Praze, roku 1932 se stal rektorem bohosloveckého semináře a rektorem seminárního kostela sv. Vojtěcha v Praze-Dejvicích. V červnu 1942 byl zatčen gestapem. Prošel několika koncentračními tábory, např. Dachau. Po návratu v květnu 1945 se vrátil k působení v bohosloveckém semináři. Od roku 1946 arcibiskup pražský a primas český. V letech 1949–1963 byl v internaci, v letech 1963–1965 v nuceném vyhnanství. Dne 25. ledna 1965 byl jmenován kardinálem. Dne 19. února 1965 opustil natrvalo republiku (v rámci dohody Svatého stolce a komunistické vlády) a pracoval v římské kurii. Autor řady teologických a historických úvah a studií, vydaných pod názvy *Psychologie a zpovědnice* (1931), *Blahoslavená Anežka Česká* (1974) a prózy *Životní symfonie Antonína Dvořáka* (1971). Zemřel v Římě, je pochován v bazilice sv. Petra.

Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 14. ISBN 80-7325-029-2.

⁵⁶ *A. Kajpr, který tam byl už dřív, znal vnitřní síť; mj. třeba přes sudetoněmecké kněze se přenášela eucharistie pro další kněze z českých zemí.* Srov. HOFFMAN, Bedřich. *A kdo vás zabije ... : Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. 2. vyd. Přerov : Společenské podniky v Přerově, 1946, s. 197.

Podle svědectví spoluvězňů byl P. Kajpr v koncentráku veselý a sdílný, velmi statečný a obětavý. „*Sám pevné víry, pomáhal trpícím, povzbuzoval skleslé, dodával jim naděje, že se dočkají lepších časů svobody.*“⁵⁷

Přátelé si P. Kajpra nejednou dobírali pro jeho křestní jméno, ale dovedli ho též potěšit a prohlašovali: „*Nevíme, zda-li sv. biskup Adolf odpustil, že Hitlera pokřtili zrovna po něm, ale z Otce Adolfa má jistě radost.*“⁵⁸

Nesmírně zajímavá je zmínka, o tom, že ve chvílích, kdy ostatní spoluvězni, často nemocní a o hladu, vyčerpaní těžkou prací, hledali odpočinek a klid, pracoval P. Kajpr po chvilkách na vlastním překladu Nového zákona. Při jedné šťáře na světnici však dozorcí tento text objevili a celý jej zničili.⁵⁹ Je to téměř neuvěřitelné a nepředstavitelné, zároveň však pro P. Kajpra příznačné! Za každých okolností se snažil nemarnit čas a nezištně pracovat na tom, co má skutečně smysl pro druhé.

⁵⁷ Srov. *Zrnka z Kajprový mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

⁵⁸ Říkali mu: „*Druhý, lepší Adolf – toho máme rádi!*“
Srov. *Tamtéž*.

⁵⁹ Srov. HOFFMAN, Bedřich. *A kdo vás zabije ... : Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. 2. vyd. Přerov : Společenské podniky v Přerově, 1946, s. 198.

Člověk tam dostal číslo, stal se číslem. Ponižit, zdeptat, hladem a strachem zničit všechnu lidskou důstojnost.

"V mé moci jsi." To mohl říci vrah a cikán, kteří právě každou inteligenci tím sadističtěji pronásledovali, aby ukázali: "Teď" jsme my páni!

Hlad zotročuje člověka. Z hladu lidé se sháněli po každém soustu chleba nebo jiného jídla, z hladu jedli i neoloupané brambory nebo přebírali zbytky po druhých.

Z hladu jedli v létě různé trávy a zeliny, k nimž přišli. Z hladu někdy i kradli chléb.

A tu ti dozorcí, kteří sami hlad neměli, dělali dlouhé přednášky o hygieně a pod. Dopadli-li např. někoho při krádeži chleba, nebo jen z podezření, umučili ho.

Tam se ukázalo, jak vzácnou věcí chléb jest. Měli jsme ho malý kousek a ten kousek jsem např. v Dachau jedl jako svátost, vzpomněl jsem si na Krista Pána, "jenž vzal chléb do svatých a ctihodných rukou svých a žehnal jej: Tam jsem se naučil modlit: Chléb náš vezdejší dejž nám dnes." V tom chlebě přichází Bůh k nám. Dejž nám dnes. Vzpomeňme si, že je tolik lidí, kteří nemají, co by jedli.

Co bude k večeri? Dnes. Křesťanství nás jednak učí vlastní ceně, vlastní cenu znát... A touto vlastní cenou, tímto sebevědomím člověk přemáhá druhé

Totoť jest vítězství, které přemáhá svět, víra naše. A zároveň křesťanství nás učí solidaritě s druhými, již tou modlitbou: Chléb náš vezdejší, dejž nám dnes.

Myšlenka ze zápisníku A. Kajpra

4 V „OSVOBOZENÉ“ REPUBLICE

Do Prahy se po válce vrátil 21. května 1945 a velmi rychle, ačkoliv s narušeným zdravím, se vpravil do života provincie.⁶⁰ Na rozdíl od fyzické byla jeho kondice duševní a duchovní ve vynikající formě. V srpnu složil řádové sliby „nejvyšší úrovně“ a stal se tzv. profesem TJ.⁶¹

Lze spekulovat o tom, že přežití válečných hrůz a návrat do vlasti, mohly v P. A. Kajprovi vzbuzovat dojem, že se tak stalo i proto, že jej čeká nějaké důležité poslání. Ať už tomu tak bylo či ne, pustil se s vervou do práce. Jedním z jeho prvních počínů bylo obnovení periodika Dorostu, věstníku Sdružení katolické mládeže v Čechách. Bylo zapotřebí, aby se časopis obracel k mladým lidem s aktuálními tématy a podával je srozumitelným a soudobým jazykem. Když se vydávání Dorostu „zaběhlo“, předal jeho vedení mladšímu kolegovi, P. Františku Mikuláškovvi, aby se mohl plně věnovat redakčnímu vedení časopisu Katolík. Ten se záhy stal jedním z nejlepších katolických periodik v tehdejší Československu.⁶² První číslo vyšlo už před Vánocemi 1945 a časopis pokračoval až do konce února 1948, přesněji do 29. února, kdy vyšlo, dost symbolicky, poslední číslo. Za ty dva a čtvrt roku, co Katolík vycházel, zde P. Adolf Kajpr uveřejnil na stovky statí, velmi výrazných, nepřehlédnutelných. Díky nim vstoupil silně do povědomí jak svých příznivců, tak i odpůrců.

Oto Mádr⁶³ o něm později prohlásil, že: „*Otvíral okna do světa a duše myšlenkám budoucího koncilu*“.

⁶⁰ 15. 8.1945 se stal profesem Tovaryšstva, nejvyšší kategorie a kvalifikace řádových členů Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

⁶¹ Podle tradice opravňovaly čtvrté sliby jezuitů k nejvyššímu řádovému hodnostem. Podle rozhodnutí sv. Ignáce byly tyto sliby závazkem neomezené poslušnosti papeži. *Patres professi quattor votorum* neboli profesové tvořili vlastní jádro Tovaryšstva Ježíšova „corpus Societas“. Srov. ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo : Jezuité v Čechách*. 1. vyd. Praha : Hart s. r. o., 2002, s. 55. ISBN 80-85629-30-4.

⁶² V letech 1945–1948 soustředil Kajpr kolem Katolíka přední katolické intelektuály (R. Vacková, C. Mařan, K. Schwarzenberg) a mladé teology (J. Zvěřina, A. Mandl, A. Heidler). Srov. ŠEBEK, J. Adolf Kajpr a časopis Katolík. *Bulletin Jezuité 4/ 2009*, s. 20.

⁶³ (*1917), kněz, teolog, publicista, narozený v Praze. Zde studoval na Arcibiskupském gymnáziu a poté v letech 1936–1939 na Teologické fakultě UK. V letech 1948–1949 absolvoval na papežské univerzitě v Římě (Gregoriana) postgraduální studium morální teologie, které zakončil v roce

„P. Kajpr kritizoval např. odsun Němců, neuznával princip kolektivní viny a varoval před ateizací pohraničí. Stejně prorocké byly jeho názory na slovensko-české vztahy, kde upozorňoval na nutnost vzájemného odpuštění a pokání. Ostře kritizoval materialismus, citoval komunistické ministry a vyvracel jejich bludy. Přinášel literární, divadelní a filmové kritiky a zastával se pošpiněných a utlačovaných. Obhajoval také inteligenci, jejíž úloha v protinacistickém odboji byla komunisty zesměšňována s tím, že inteligence je primárně nihilistická, a proto bude bojovat proti každému režimu.“⁶⁴

„Katolík jako periodikum nedostal příliš času na svůj rozvoj a profilování, ale přesto lze bez nadsázky říci, že i v krátkém období své činnosti v poválečném Československu, se stal už ve své době nepřehlédnutelným fenoménem, utvářejícím názorové spektrum a poukazující na rizika omezování svobody a demokracie v poválečném státě a nástupu komunistického totalitarizmu. Styl jeho psaní se stal zároveň výrazem snahy českého katolického prostředí o pochopení moderní společnosti a o dialog s ní, snahy o vnitřní sebereflexi českého katolicizmu a nalezení jeho místa v rámci rozvoje teologických a duchovních proudů, rozvíjejících se v západní Evropě.“⁶⁵ Jeho racionální a kritický pohled na aktuální

1950 doktorátem. V letech 1942–1951 působil v duchovní správě. V květnu 1951 byl zatčen a o rok později odsouzen na doživotí za údajnou velezradu a špionáž. Z vězení byl podmíněně propuštěn v roce 1966. V letech 1968–1969 se dočkal plné soudní rehabilitace a nástupu na pražskou Teologickou fakultu. Stal se osobním poradcem a spolupracovníkem kardinála Tomáška. Kromě jiných aktivit vyvinul rozsáhlou pastorační činnost pro kněze i pro laickou veřejnost (Živá teologie) a účastnil se přípravy hnutí Dílo koncilové obnovy. S nástupem normalizace byl v roce 1970 propuštěn z teologické fakulty a vyloučen ze všech veřejných aktivit. V letech 1970–1978 se věnoval farní pastoraci a práci na českém překladu všech dokumentů II. vatikánského koncilu. V roce 1978 odešel do důchodu a zároveň se stal významným organizátorem katolického samizdatu vydavatelem a redaktorem časopisu *Teologické texty*, vydavatelem a redaktorem knižní edice *Duch a život* s řadami *Přátelé*, *Alfa a Omega*, *Theologova* aj. Od roku 1990 je šéfredaktorem revue *Teologické texty*, členem biskupské komise pro teologické vzdělávání kléru, členem biskupské komise pro hromadné sdělovací prostředky, členem rady Křesťanské akademie Praha a členem kuratoria Evropské společnosti katolických teologů. Autor děl: *Morální studie o umělém oplodnění* (1947), *Církev dnes a zítra* (1970), *Slovo o této době* (1993), *Wie Kirche nicht stirbt* (1993).

Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicizmu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 89. ISBN 80-7325-029-2.

⁶⁴ Srov. ŠEBEK, J. Adolf Kajpr a časopis Katolík. *Bulletin Jezuité 4/2009*, s. 17.

⁶⁵ Časopis současně hledal a ukazoval nové formy angažovanosti laiků ve farnostech, které měly nahradit jejich sdružování do spolků, typické pro období 19. a první poloviny 20. století. Vzorem pro A. Kajpra byly zejména křesťansko-demokratické a sociálně orientované proudy uvnitř francouzského katolicizmu, na němž si cenil zejména toho, že „pozitivní spiritualita jde ruku v ruce

*společenská témata, spojený se spirituální hloubkou, je něčím, co zůstává inspirací pro styl křesťanské publicistiky i reflexe společenského dění také v současné době.*⁶⁶

Jako před válkou, tak nyní, pokračoval P. Kajpr v pořádání exercicií, a každoročně zorganizoval několik kurzů, které se konaly pro různě početná společenství, obvykle na Stojanově a na Velehradě.

Největší váhu kladl P. Kajpr podle vzoru a výrazu sv. Pavla na „ministerium verbi“ – na službu živého slova – kazatelství, proto jí věnoval největší zaujetí, péči a intenzivní přípravu. Jeho nedělní kázání, v kostele sv. Ignáce, jenž byl naplněn pozornými posluchači z celé Prahy,⁶⁷ byla vyhledávaná a velmi ceněná. Hloubka myšlenek, logika i výrazná dikce spoluvytvářely z jeho kázání mohutný duchovní zážitek.

„V zemi se připravovala půda „rudé vládě lidu“⁶⁸ zatímco P. Kajpr důrazně a mnoha způsoby upozorňoval na narůstající projevy netolerance ze strany komunistů. Jak je patrné z předcházejících řádků, P. Adolf Kajpr byl velice aktivní a činný a svým vlivem⁶⁹ se snažil zasahovat do všech společenských vrstev. Proto byla jeho činnost již od roku 1947 sledována komunistickými agenty,⁷⁰ a byl vhodnou obětí v kauze „Šilhán a spol.“⁷¹

s nejživějším zájmem o potřeby malých a vykořisťovaných, přebudovat společnost podle Kristova vzoru“. Vysoké hodnocení našly v Katolíku i nové teologické proudy, vycházející zejména z hnutí tzv. „nové teologie“, prosazující chápání církve jako společenství, ale také ideje tzv. dělnických kněží. Srov. *Tamtéž*, s. 17–18.

⁶⁶ *Tamtéž*, s. 19.

⁶⁷ V 18 hodin, Srov. *Zrnka z Kajprových mlýnic* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

⁶⁸ V dubnu 1949 Čepička předložil ústřednímu výboru strany návrh prohlášení, ve kterém cynicky zdůrazňoval, že svoboda náboženství bude „za všech okolností zajištěna“, že vláda podle nové ústavy „důsledně uskuteční rovnoprávnost všech církví a vyznání“ a bude „podporovat náboženskou snášenlivost“. Za napjatou situaci vinil církevní hierarchii a Vatikán, zatímco vláda, prohlašoval, stále ponechává dveře k dohodě v zájmu příslušníků církve otevřeny.

Srov. ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Strana světi prostředky: Martyrium faráře Toufara*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001, s. 211. ISBN 80-86101-38-X.

⁶⁹ Katolík vycházel v nákladu 30 000 výtisků.

Srov. ŠEBEK, J. Adolf Kajpr a časopis Katolík. *Bulletin Jezuité 4/ 2009*, s. 20.

⁷⁰ Ze spisů StB, která ho sledovala dlouho před zatčením, a pak ze spisů z doby jeho pobytu ve vězení. Ty ho také dostatečně charakterizují. Třeba zpráva agenta StB z dubna 1949 mj. popisuje, že se Kajpr „účastní prací při vydávání tzv. farních věstníků, tj. listů, které jsou čas od času vydávány bohatšími farními úřady a doručovány do domácností zdarma“, a že do nich také píše články. Tzn., že když byla Kajprovi po únoru 1948 znemožněna oficiální publicistická činnost, tak

Jak je již dnes známo, organizátoři kampaně provázející proces s Miladou Horákovou v mnohém vycházeli právě ze zkušeností z tzv. procesu s řády. Ten začal přesně o dva měsíce dříve, 31. března 1950, a byl vlastně náhradním procesem za připravovaný proces s číhošťským farářem Josefem Toufarem,⁷² který měl posloužit k propagandistickému očernění církve a spuštění ostrého proticírkevního boje. Protože však P. Toufar⁷³ zemřel 25. února 1950 na následky brutálních výslechů, bylo třeba najít rychle jinou variantu.

Nabízí se otázka, proč měl nový režim takovou zášť vůči katolické církvi? Především proto, že byla nejpočetnější. Vždyť k 1. březnu 1950 přiznávalo svou příslušnost ke katolické církvi v celé republice přibližně devět milionů, to je 76,5 % obyvatel.⁷⁴ Svým hierarchickým uspořádáním byla nejorganizovanější⁷⁵

hledal jiné cesty, jak sdělit důležité věci. Existuje i další zajímavá zpráva od agenta z konce ledna 1950, z níž se dovídáme, že sledovaný „v důvěrném rozhovoru sdělil, že od února 1948 jezuité věděli, že je to s církví velmi špatné, protože zkušenosti z jiných lidově demokratických zemí jasně ukazují, kam až vedou cíle boje bolševiků proti náboženství...“. Zpráva dále uvádí, že jezuité jsou proti katolické akci (té schizmatické, komunistické), že sledovaný nevěří, že by Charita (tj. vlastně ústřední církevní nakladatelství) vydala nějakou kladnou náboženskou knihu, protože vše řídí Státní úřad pro věci církevní atd. Z toho je vidět, že ten agent musel být někdo z blízkého Kajprova okruhu. Ze závěru pak stojí za povšimnutí ještě jeden bod. Agent řekl, že „Kajpr je liška podšitá, těžko se s ním hovoří, neboť chytá strašně za slovo a nerad sám o něčem mluví“. Poslední bod zprávy pak říká, že „agent zůstává se sledovaným ve styku a vstupuje do Mariánské družiny“. Srov. STRÍBRNÝ, J. Malý velký muž Adolf Kajpr. *Bulletin Jezuité 4/ 2009*, s. 13.

⁷¹ Proces s představiteli řádů.

⁷² Autoři knihy *Co se skrývalo za zdmi klášterů*, NEULS, Jindřich - DVOŘÁK, Miroslav se rovněž pustili do objasňování tzv. číhošťského zázraku. Podle nich byl zinscenován farářem Josefem Toufarem, což „názorně dokazuje“ i otištěná fotografie „dovedného mechanismu“, pomocí něhož měl křížkem pohybovat. Za jeho nepřímé inspirátory jsou zde označeni opat premonstrátského kláštera v Nové Říši Augustin Machálka a opat premonstrátského kláštera v Želivu Bohumil Vít Tajovský. Publikaci doprovázejí i další naaranžované fotografie z klášterů (tajných úkrytů, ve kterých se skrývaly „protistátní živly“, skryší plných monstrancí, zbraní a dolarů), ale také snímky ze soudní síně. Není třeba dodávat, že skutečnost, že někteří obžalovaní před soudem odvolávali své výpovědi, vynucené na nich vyšetřovateli Státní bezpečnosti, se čtenáři z knihy nedozvěděli.

Srov. ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Strana světí prostředky: Martyrium faráře Toufara*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001, s. 211. ISBN 80-86101-38-X.

⁷³ (1902–1950), kněz, studoval na Gymnáziu v Chotěboři. Na kněze byl vysvěcen v roce 1940. Působil nejprve jako kaplan a později jako administrátor v Zahradce na Ledčsku a poté v Číhošti. V roce 1950 byl zatčen a obviněn ze zinscenování tzv. číhošťského zázraku. Po řadě výslechů ve Valdicích, při nichž byl nucen k doznání, 25. února 1950 v Praze zemřel. Byl pohřben tajně v Praze-Ďáblicích.

Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století: s antologií textů*.

1. Blansko: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 158. ISBN 80-7325-029-2.

⁷⁴ V NDR s protestantskou většinou katolíci tak pronásledováni nebyli.

⁷⁵ Proto útoky na biskupy.

a také nejdisciplinovanější.⁷⁶ Své ústředí měla v „nepřátelské cizině“⁷⁷ a byla to právě a jedině katolická církev, která odmítala uznat legitimitu poúnorového režimu.⁷⁸

V jezuitské rezidenci u sv. Ignáce proběhlo zatčení rychle a hladce; P. Adolfa Kajpra přivedli rovnou ze zpovědnice. Spolu s ním odvezli také jeho mladšího kolegu Františka Mikuláška⁷⁹ a převezli je k výslechům do Bartolomějské ulice. Provinciál František Šilhán,⁸⁰ se pokusil odcestovat do zahraničí, ale byl záhy dopaden, zajat a vyslýchán jako ostatní předem pečlivě vybrané oběti. Brutalita i rafinovanost výslechů si v ničem nezadaly s metodami gestapa. Byly však o to zručnější, že byly provozovány „vlastními lidmi“.⁸¹

O připravenosti celé akce svědčí i to, že za pouhé dva týdny od zatčení proběhly všechny procesní náležitosti – podání trestního oznámení, výslechy, vypracování všech žalob. To jasně dokazuje, že celý postup byl politicky zdůvodněn, dopředu naplánován a připraven, a jeho cílem byl rychlý a nenadálý zásah proti klášterům a řeholím. Už 4. dubna vynesl soud rozsudek a v noci ze 13. na 14. dubna spustili komunisté Akci K.⁸²

⁷⁶ Proto snahy rozbít jednotu kněží, roztržít je na „pokrokové“, „nevyhraněné“ a „reakční“ a zbavit se „kohorty“ 2900 řeholníků a 12 000 řeholnic.

⁷⁷ Proto snahy odtrhnout církve v Československu od Říma a učinit z ní národní církve.

⁷⁸ Srov. VAŠKO, Václav. *Dům na skále I/ Církev zkoušená* s. 211.

⁷⁹ F. Mikulášek ve své knize vzpomíná, že mu Adolf Kajpr, který měl dobrý přehled o politickém vývoji zemi, nedlouho před zatčením řekl, že se diví, že je tak dlouho nechávají na pokoji. Srov. MIKULÁŠEK, František. *Za zdí a bez zdí*, s. 75.

⁸⁰ (1905–1985), kněz, narozený v Nové Vsi v severních Čechách. Studoval německé gymnázium v Bohosudově, jezuitský noviciát zahájil v roce 1923 v Tmavě. Studoval na Velehradě a v Praze-Bubenči, poté v Nijmegen a Maastrichtu v Holandsku. Zde byl též vysvěcen na kněze. Doktorát filozofie získal na Gregoriánské univerzitě v Římě. Vyučoval filozofii v Benešově u Prahy, na Velehradě a v Brně. V roce 1945 se stal provinciálem české provincie TJ. V roce 1950 byl ve vykonstruovaném procesu odsouzen na 25 let žaláře, pobýval ve Valdicích, Leopoldově a Ostravě. Byl propuštěn na amnestii v roce 1965, poté byl internován s biskupem Trochou, Zelou a opatem Machalkou v Radvanově u Tábora. V období Pražského jara se aktivně účastnil práce v Sekretariátu řeholních společností. Úřadu provinciála se vzdal v roce 1971, v roce 1979 se přestěhoval do domova na Moravci. V roce 1981 byl obžalován z maření dozoru státu nad církvemi. Je pohřben na Moravci.

⁸¹ Příslušníky téhož národa, nikoli nepřitelem zvenčí.

⁸² Státní bezpečnost (StB) vypracovala podrobný plán akce, který se podobá směrnicím k vojenskému přepadení nebo útoku. Plán obsahoval rozkazy obecného rázu i konkrétní úkoly pro každý klášter. Akce K se týkala všech *řádů a kongregací* působících v Čechách a na Moravě. První etapa proběhla v noci ze 13. na 14. dubna 1950. Během této noci bylo soustředěno a internováno v českých zemích více než 900 řeholníků a obsazeno 76 klášterních objektů. Na Slovensku 881 řeholníků a 62 klášterů. Druhá etapa následovala v noci z 27. na 28. dubna 1950. Během celé Akce K bylo do centralizačních klášterů převezeno 2376 mnichů z 28 řádů a z 219 řádových domů, 175

Nad obžalovanými vynesl státní soud rozsudek za udržování spojení s nepřáteli lidově demokratického zřízení, velezradu a rozvratné zločiny proti republice a udělil tresty odnětí svobody v trvání: Ján Mastiliak⁸³ – doživotí, Augustin Machalka⁸⁴ a František Šilhán⁸⁵ – 25 let, Vít Tajovský⁸⁶ – 20 let, Josef Braito⁸⁷ – 15 let, Josef Urban⁸⁸ – 14 let, Adolf Kajpr⁸⁹ – 12 let, Jan Blesík⁹⁰ – 10 let, František Mikulášek⁹¹ – 9 let a Stanislav Barták⁹² – 2 roky. Shodou okolností se soudní proces konal právě v době Velikonoc a úvahy těchto souzených kněží o následování Krista dostaly „nový obsah“. P. Kajpr i P. Tajovský později vzpomínali na to, jak očekávali trest smrti.⁹³

„Odsouzení byli na základě vykonstruovaných obvinění vesměs za pokus o „rozvracení lidově demokratického zřízení, spojenectví s nepřitelem, přechovávání zbraní, přípravu protistátního spiknutí a za špionáž ve prospěch Vatikánu a jiných nepřátelských mocností“. Podle politického zadání bylo účelem procesu pranýřovat nepřátelskou politiku Vatikánu proti zemím socialismu a ukázat na vysokou hierarchii, kláštery a řády, jako na opěrné body rozvratnické vatikánské politiky namířené proti lidově demokratickému zřízení v Československu. Přitom bylo zdůrazněno, že našemu pracujícímu lidu musí být dokumentována protilidová

z nich skončilo v internačních kláštřech se zvlášť ostrým režimem. Likvidace kláštřů nepříznivě zasáhla do života několika set mladých lidí, kteří byli v klášterních školách či internátech a pocházeli ze sociálně slabých skupin. Nenahraditelné a nevyčíslitelné škody způsobila Akce K v oblasti kultury, neboť byly ničeny kulturní památky, knihovny a další umělecká díla. Vyklizené kláštery převzala státní správa, mnohé dostala armáda a během krátké doby se počaly projevovat následky nedostatečné péče. Srov. ČELOVSKÝ,Bořivoj. Strana světí prostředky: Martyrium faráře Toufara. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 2001, s. 219. ISBN 80-86101-38-X.

⁸³ Redemptorista, řeckokatolík.

⁸⁴ Opat premonstrátského kláštera v Nové říši.

⁸⁵ Provinciál jezuitů.

⁸⁶ Opat premonstrátského kláštera v Želivě.

⁸⁷ Dominikán – šéfredaktor revue *Na hlubinu*.

⁸⁸ Františkán.

⁸⁹ Jezuita – šéfredaktor časopisu *Katolík*.

⁹⁰ Redemptorista.

⁹¹ Jezuita – šéfredaktor časopisu *Dorost*.

⁹² Kněz-provizor premonstrátského kláštera v Nové Říši.

⁹³ TAJOVSKÝ, Vít, KOUBEK, Karel. *Želivské elegie*. 1. vyd. Pelhřimov: Nová tiskárna Pelhřimov s.r.o., 1999, s. 34. ISBN 80-902584-4-1.

a protistátní činnost klášterů a řádů a dokázáno, že tyto řády a kláštery jsou semeništěm rozvratnické vatikánské politiky.“⁹⁴

Po vynesení rozsudku byli odsouzení okamžitě tajně převezeni na Mírov na Moravě a drženi v přísné izolaci, dokonce byli i v temnicích, takže veřejnost a hlavně jejich blízcí nevěděli, zda žijí a kde žijí.⁹⁵

Proces provázela propagandistická kampaň,⁹⁶ do které byl zapojen tisk, rozhlas i film. Novinářům byla vyložena jeho zásadní politická koncepce. Deníky i časopisy přinášely články o soudním přelíčení, karikatury zesměšňující a urážející papeže a představitele církve; nejčastěji byli zobrazováni jakožto spojenci imperialistů a bývalých nacistů toužící po penězích a válce, nebo jako vykonavatelé falešných zázraků.⁹⁷

Publikace *Co se skrývalo za zdmi klášterů*, pohotově vydaná Ministerstvem informací a osvěty vzápětí po skončení soudního procesu, měla poskytnout pracujícím lidu pravdivý obraz z přelíčení se záškodníky. Takto účelově byl podán průběh soudního líčení s P. A. Kajprem:

„Dobrou cestu si nevybral ani Šilhánův podřízený, řeholní kněz Adolf Kajpr. Kajpr začal svoji jesuitskou dráhu ve svých 26 letech. Tehdy vstoupil jako novic do řádu jezuitů na Velehradě. Prošel

⁹⁴ Srov. FORMÁNKOVÁ, Pavlína, KOURA, Petr. *Žádáme trest smrti : Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*. 1. vyd. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 25. ISBN 978-80-87211-03-8.

⁹⁵ Dokonce kolovaly pověsti, že byli vyvezeni na Sibiř.

⁹⁶ Československá tisková kancelář vydala 18. dubna 1950³ zprávu, že „v poslední době bylo zjištěno, že nástrojem zahraničních nepřátel republiky se staly katolické kněžské řády. Při projednávání rozvratné protistátní činnosti bylo prokázáno, že v četných kláštrech byli ukrýváni nepřátelští agenti, vyzvědači, a dokonce vrahové. V kláštrech byla odhalena skladiště zbraní, tajné vysílací stanice a mnohé kláštery se staly základnami vyzvědačské činnosti“. Novinám a časopisům zároveň nabídla sérii naaranžovaných fotografií přinášejících „důkazy“ protistátní činnosti páchané v kláštrech. Ministerstvo informací a osvěty vydalo vzápětí po skončení procesu publikaci *Co se skrývalo za zdmi klášterů*, která proces popisuje průběh procesu. Pro její autory – Jindřicha Neulse a Miroslava Dvořáka^s – se účast na této kampani stala jakousi generální zkouškou na proces s Miladou Horákovou.

Srov. FORMÁNKOVÁ, Pavlína, KOURA, Petr. *Žádáme trest smrti : Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*. 1. vyd. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 25. ISBN 978-80-87211-03-8.

⁹⁷ FORMÁNKOVÁ, Pavlína, KOURA, Petr. *Žádáme trest smrti : Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*. 1. vyd. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2008, s. 27. ISBN 978-80-87211-03-8.

dlouhým domácím i zahraničním školením, jako např. zvláštní jesuitskou školu Paray le Monial ve Francii. A pak začal sloužit jako kazatel a zpovědník v kostele u sv. Ignáce v Praze na Karlově náměstí.

Po květnové revoluci v roce 1945 začala tak zvaná „Svatováclavská liga“ vydávat časopis „Katolík“, jehož vedením byl pověřen Kajpr. Hned po prvních číslech byli s ním církevní páni stejně jako páni továrníci a velkostatkáři náramně spokojeni. Kajpr vedl časopis přesně podle jejich přání. Kritika na kritiku, kritika pro kritiku, samá brzda výstavby republiky – to byl obsah jeho „Katolíka“.

Protože byl však znám jako dobrý kazatel, rozhodl se věnovat reakci i svoje řečnické umění. Něco řekl, něco pověděl, významně pokynul rukou, pohnul hlavou, zesiloval a tišil svůj hlas – ale pokaždé se řídil zásadou, že jeho kázání musí být zaměřeno proti lidově demokratickému zřízení.

Kajprovi vůbec nevadilo, že na jeho štivavá kázání přestali chodit poctiví věřící z řad pracujících lidu. Měl nové vděčné obecenstvo, které dříve do kostela vůbec nechodilo. Pravda, nemodlili se tito návštěvníci tak vroucně, jako dříve lid. Ale smáli se Kajprovým narážkám na vládu lidu, na posice pracujících. A nejen vděkem, ale i tučnou odměnou dávali mu najevo svoji spokojenost.

Když přestal po únorových událostech reakční plátek „Katolík“ vycházet, sešel se Kajpr se svým provinciálem Františkem Šilhánem. Na Šilhánův pokyn se Kajpr posadil za stůl, obsluha jim přinesla vydatné občerstvení a oba klášterní hodnostáři začali pak vzdychat nad tím, že se reakci nepodařilo provedení puče. Kajpr si stěžoval, že už „Katolíka“ nikdo nečte a že mizí odběratelé. Domlouvali se proto, jakým způsobem by nyní mohli na věřící působit. Dohodli se na tom, že budou pořádat exercicie, to je duchovní cvičení. Při nich, podle Šilhánových slov, „je možno nejsnadněji přenášet v co největší míře reakční tendence.“

„Reakční tendence“ rozšiřoval pak Adolf Kajpr nejen při těchto exerciciích, ale později zejména ve svých kázáních tak horlivě, že věřící nakonec proti jeho nekalé činnosti protestovali a Kajpr skončil před soudem.

Na lavici obžalovaných měl už Kajpr dost času, aby si uvážil všechny své skutky. Vzpomínal i na zveřejňování protistátních letáků.

Předseda: Přejdeme k další činnosti, k letákům protistátního obsahu. Pamatujete se na okolnosti, týkající se letáků?

Kajpr: Ano, zmínil jsem se o tom ve svém protokole.

Předseda: Jak se k vám letáky dostávaly a co v nich bylo?

Kajpr: To např. to byly instrukce arcibiskupa Berana, které posílal kněžstvu. Jel jsem tenkrát – bylo to loni 1. června do Kolína na schůzi kněžstva a tak mi dal dr. Rozehnal z pražského arcibiskupství asi 15 kusů těchto arcibiskupových instrukcí, abych je rozdál kolínským kněžím.

Předseda: Co bylo jejich obsahem?

Kajpr: Byl to takový výklad k tehdejšímu stavu oněch jednání mezi státem a biskupy.

Předseda: A jaké poučení tam bylo?

Kajpr: No, bylo tam poučení, že mají věřit arcibiskupovi a že mají zůstat věrni církevní hierarchii.

Předseda: A jak jste s nimi naložil?

Kajpr: Dal jsem je tamějšímu vikáři.

Předseda: Za jakým účelem?

Kajpr: Aby je rozdal shromážděným kněžím.

Prokurátor: Kolik kněží má kolínský vikariát?

Kajpr: To já přesně nevím, asi patnáct.

Prokurátor: Kolik je to farností?

Kajpr: Také asi patnáct.

Prokurátor: Kolik věřících je v takové farnosti?

Kajpr: Dejme tomu tisíc až dva tisíce.

Prokurátor: Tak dejme tomu 20 000. A ty vy jste pomáhal ovlivňovat. Je to tak?

Kajpr: Ano, ale to bylo určeno pouze pro kněze.

Prokurátor: Počkejte. Má-li kněz zachovat negativní poměr k vládě, pak ho nemá zachovat pro doma sua jako mentální rezervaci a na kazatelně se stavět kladně ke všemu, co vláda dělá. Na takovém knězi přece nemají ve Vatikánu zájem. Tedy to nebylo určeno jen pro kněze, ale v poslední instanci věřícím. Pane obžalovaný, co myslíte, kdyby se vaše záměry a záměry vašich představených byly provedly, co by bylo nastalo v Kolínském okrese? – mlčíte, že? – Nespokojenost dvaceti tisíc lidí s politikou vlády. Co myslíte, je to velezrada nebo ne, když popudíte dvacet tisíc lidí proti vládě? Umluvíte se předtím s lidmi, kteří mají v úmyslu popudit věřící katolíky proti vládě. Je to velezrada nebo ne?

Kajpr: Ano, je to velezrada, ale když já jsem arcibiskupovi sliboval poslušnost.

Prokurátor: Prosím, udělal jste to tedy pro poslušnost, ale pak nezapírejte, že jste to vůbec udělal. Když jste to udělal a vědomě zapíráte, jak se tomu říká?

Kajpr: Já už nezapírám, opravdu jsem ty instrukce rozšiřoval – přinesl.

Tak vypovídal při hlavním přelíčení jesuita Adolf Kajpr. Illegální tiskoviny, dodávané buď z pražského arcibiskupství, nebo přímo vatikánskou zpravodajskou službou měly jenom jeden tón: snažily se své čtenáře poštvat proti republice a přemluvit je k účasti při rozvratnické činnosti proti lidově demokratickému Československu, a to v zájmu reakční vatikánské politiky a imperialistických cílů Wall Streetu.

Kajpr na svou omluvu dodává, že řád jezuitů se vůbec jako celek zvlášť přísně řídil pokyny politických vládců Vatikánu, které přicházely do Československa buď prostřednictvím katolického episkopátu, nebo byly tlumočeny jejich generálem z Říma.

Kajpr si byl vědom toho, že jak imperialisté, tak církevní hierarchie na vyzvědačskou a rozvratnickou činnost jezuitů velmi spoléhá. Bylo mu známo, že zprávy, které sehnali členové jezuitského řádu v Československu, předával provinciál Šilhán buď arcibiskupovi Beranovi, nebo pražské nunciatuře.

Ale pracoval stále ve službách Vatikánu – proti vlastnímu lidu.

O naprosto nedemokratickém poměru podřízených k nadřízeným — který je významným činitelem při protistátní činnosti kněží — hovořil před soudem Kajpr takto:

Obhájce: My jsme mluvili o té kázni u vás v řádu a o té naprosté poslušnosti. Při neposlušnosti byly tedy sankce proti tomu, kdo by neposlechl svého představeného?

Kajpr: Ano, byly takové tresty.

Obhájce: A mohl jste se odvážit neposlechnout svého představeného?

Kajpr: Samozřejmě, neposlechnout představeného je takřka nemyslitelné.

Taková je demokracie u jezuitů. Pán nařídí, podřízený ani nemukne a příkaz provede – i kdyby šlo o vraždu. Ale ani tato nezdravá – a v dvacátém století nepochopitelná – slepá poslušnost nemůže omluvit řeholního kněze Adolfa Kajpra. Nežil jenom ve zdech kláštera. Chodil mezi lid, četl noviny a mohl si uvědomit, že si nové Československo opravdu zaslouhuje podpory všech poctivých lidí.

Kajpr stál však na druhé straně – proti naší lidově demokratické republice. Proto si to neuvědomoval, nechtěl si to uvědomit. Zájmy Vatikánu, zájmy amerických imperialistů, snažících se rozpoutat novou světovou válku, byly pro něj svatější...⁹⁸

Po svém zatčení v březnu 1950 prodělal Adolf Kajpr nepřetržitý dvoudenní výslech se zavázanýma očima, při němž byl neustále bit. Jeho mučitelé se střídali po šesti hodinách, aby měli dostatek sil, ale nedostali z něho to, co potřebovali.⁹⁹

Dochoval se velmi zajímavý dotazník vězně, který Kajpr vyplňoval při nástupu trestu, a z něhož opět poznáváme zásadového, čestného a statečného člověka, který neustoupil ani tehdy, když hrozila smrt.¹⁰⁰

I v něm se ukazuje, že to byl člověk vnitřně nezlomený i v podmínkách, kdy musel odpovídat rozumně takticky. Třeba na otázku, jak by sebekriticky hodnotil své vlastnosti, odpovídá: „*Jsem mírumilovný člověk, přeji každému dobro. Jsem idealista, jenž se rád pře o zásady, ale nechová žádné hořkosti proti lidem jinak smýšlejícím.*“ Nebo u otázky, jaké byly pohnutky jeho trestné činnosti, říká: „*Můj světový názor věřícího katolického kněze. Srdcem jsem vždycky zůstal chudým dělníkem, vždy jsem si přál sociální spravedlnost všem utiskovaným, nemohl jsem však přijmout materialismus.*“ Další otázka se týkala pocitu viny a jak by svůj trestný čin chtěl napravit: „*Mohu se těžko dopracovat k pocitu viny, protože jsem jednal z pohnutek své víry.*“ Poslední otázka se ptá, čemu se chce věnovat po

⁹⁸ Srov. NEULS, Jindřich, DVOŘÁK, Miroslav. *Co se skrývalo za zdmi klášterů*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo informací a osvěty, 1950, s. 56–59.

⁹⁹ Srov. VAŠKO, Václav. *Dům na skále /3 Církev vězněná : 1950–1960*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 224. ISBN 978-80-7192-893-5.

¹⁰⁰ Srov. STŘÍBRNÝ, J. Malý velký muž Adolf Kajpr. *Bulletin Jezuité 4/ 2009*, s. 14.

propuštění z vězení: „*Bude-li možno, opět povolání kněžskému. Jinak podle okolností.*“¹⁰¹

Adolf Kajpr, držitel vysokého státního vyznamenání za zásluhy v boji proti fašismu,¹⁰² uvedl ve své obhajobě před nejvyšším soudem v Praze prostý fakt, z něhož však mrazí: „*Dnes jsem obžalován a souzen za tutéž vykonstruovanou vinu, za kterou jsem byl od Němců uvržen do koncentráku v Dachau.*“¹⁰³

Po obvyklých a vyčerpávajících přesunech se P. Adolf dostal do věznice Leopoldov. Tam byli postupně plánovitě internováni perzekuovaní kněží z celé republiky, aby bylo zamezeno pastoračnímu vlivu na vězně-laiky.¹⁰⁴ P. Kajpr měl již zkušenosti z doby věznění nacisty a díky své duševní a duchovní kondici, téměř asketické střídmosti a houževnatosti působil i zde dojmem vyrovnaného člověka. Rozhodně by nikoho ani nenapadlo, že je bezprávím, kterého se na něm režim dopustil, zlomen. Paradoxně byl právě tento internační tábor místem, kde se sešla duchovní elita národa – „Muklovský Vatikán“:

„Naše muklovské prostředí jsme proměnili takřka v klášterní. Ranní sichtu jsme zahajovali – pokud nebyl přítomen bachař – modlitbou, po níž následovala půlhodinová meditace za úplného mlčení. Nato vypukly předem naplánované přednášky odborníků teologů a různých pastoračních znalců. Jednak jsme si doplňovali nebo rekapitulovali své teologické znalosti, jednak

¹⁰¹ U soudu měl jako jediný z obžalovaných pouta, jako „zvláště nebezpečný“ Jeho statečnost ve vazbě, u soudu i ve vězení byla doložena mnoha svědky.

Srov. *Zrnka z Kajprový mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

¹⁰² Generál Boček udělil v zastoupení prezidenta ČSR Dr. Edvarda Beneše 35 kněžím, kteří byli věznění v Koncentračním táboře Dachau „Válečný kříž“ za zásluhy v boji proti fašismu.

Srov. *Tamtéž*.

¹⁰³ „*Nacisté své represe dělali ještě podle paragrafů a zákona, kdežto komunismus byla svévole lůzy. Společnou však měli likvidaci svých názorových odpůrců.*“ názor jezuity P. Josefy Cukra, vězně dvou totalit, Srov. VAŠKO, Václav. *Dům na skále /3 Církev vězněná : 1950–1960. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 259. ISBN 978-80-7192-893-5.*

¹⁰⁴ V roce 1956 ministerstvo rozhodlo, že stáhne kněze ze všech lágrů – převážně z Jáchymovská, kde byl přece jen volnější režim, do tzv. pevných věznic – Valdice, Mírov, Leopoldov. Od února 1956 do května 1956 byli staženi kněží na Vykmánov – Ostrov nad Ohří – do tábora L, který byl trestním táborem. Byly to dva baráky, z nichž jeden byl kněžský. Odtud v r. 1956 odjelo 20 kněží do Valdic, 20 na Mírov (všude tam už nějakí kněží byli) a 86 jelo do Leopoldova.

Srov. PAVLÍK TJ, Jan. *Budou vás vydávat soudům : Dějiny české provincie TJ v době komunistického útlaku v letech 1950–1990. 1. Praha : Societas, 1995, s. 134.*

jsme tím podněcovali teology k další intelektuální aktivitě, aby jim buňky šedé kůry mozkové ve vězení nezakrněly. Přednášky byly vystřídány diskusemi o aktuálních teologických problémech, které se povětšinou týkaly pastorační praxe a kérygmatu za podmínek současného stylu moderní společnosti, a pokoušely se najít adekvátní přístupy a metody, jež by uspokojovaly všechny aspirace současného člověka. Jevily se mi jako velice podnětné a dodnes lituji, že výsledky těchto diskusí nemohly být odevzdány, neboť většina jejich účastníků se nedočkala takovéto možnosti „plošného“ předání. V jistém měřítku se to dělo pouze v osobním kontaktu s těmi nejbližšími. V době volna po pracovní době byli na chodbě vidět procházející se mukli s pohledem upřeným do vlastního nitra. Byla to povzbudivá podívaná, která navozovala atmosféru kláštera.“¹⁰⁵

„Kněží byli zařazováni jen k pracem, které byly zvláště nepříjemné či zdravotně závadné a nevyňosné.¹⁰⁶ Kněžské oddělení však posléze našlo v těchto podřadných pracích velikou zálibu. Při nich byli pohromadě, a jelikož to nebyly práce hlučné, mohli se při nich modlit, případně rozjímat na základě myšlenky, kterou jeden řekl. Modlili se společně růženec, jako náhradu za breviář, který samozřejmě nesměli mít. Čas při draní byl pak rozdělen na přednášky. Bylo tam dost vynikajících profesorů. Po přednáškách byly živé debaty, někdy docela teologicky bojovné. To byl veliký přínos pro všechny, protože se bylo třeba duševně namáhat, což napomáhalo k udržování svěžesti ducha, tak potřebné pro tolik let vězení.“¹⁰⁷

¹⁰⁵ ONDOK, Josef Petr. *Muklovský Vatikán*. 2. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 74. ISBN 978-80-7325-106-2.

¹⁰⁶ „Draní peří mělo vysokou normu, kterou, pokud si pamatuji, dokázalo udělat asi jen polovina kněží. Dva kněží byli vynikající dráči a udělali i něco navíc. Jinak bylo potřeba si pomáhat kropením, drcením jemnějších pírek s kostrnkami, a podobnými vynalézavými způsoby. Kněží pracovali v Leopoldově vždy tak, aby ti šikovnější pomáhali starým a méně šikovným. Takže celé kněžské oddělení mělo vždy jen 100 procent, sem tam někdo tak půl procenta navíc. Tendence kněžského oddělení byla, aby nikdo nebyl úděrníkem, aby se na nikoho nemohla soustředit pozornost velitelství a nevytvářely se pak vůči někomu tlaky. Tak se nemohlo rozlišovat – ten lepší, ten horší vězeň. Kněžím vězňům to dodávalo pokoj a velitelství bylo rozčílené nad tím, že kněze v Leopoldově nelze nijak rozlišit.“
PAVLÍK TJ, Jan. *Budou vás vydávat soudům : Dějiny české provincie TJ v době komunistického útlaku v letech 1950–1990*. 1. Praha : Societas, 1995, s. 134.

¹⁰⁷ Srov. *Tamtéž*

P. Kajpr si záhy získal sympatie druhých svou neúnavnou službou a duchovním vedením.¹⁰⁸ V nacistickém lágru dobře poznal všechny podoby útlaku, ponižování a týrání. Dobře věděl, jakou oporou je v takové situaci člověku pevná víra. Přípravoval pro spoluvězně body k rozjímání a přednášel o teologických a filozofických otázkách:

„...dotíral jsem hlavně na nekonečně trpělivého otce Kajpra, který se mi jevil k poučování jako nejpovolanejší. Nikdy mne neodmítl. Často se však nechal strhnout emocionálním zaujetím vlastním tématem, takže mne jeho řádoví spolubratři přišli napomenout, abych tyto debaty nepřeháněl a nezpůsobil otci Adolfovi infarkt myokardu (k němuž naneštěstí později došlo, ale ne mou vinou a ne při nějaké debatě).“¹⁰⁹

Každou neděli míval na oddělení¹¹⁰ duchovní promluvu. Bydlel totiž ve větší ubikaci, kam se scházeli vězni ještě z jiných světnic a cel. Museli si ovšem počínat tajně a velmi opatrně. Rádi však brali na sebe toto riziko, jen aby si poslechli Boží slovo, z něhož čerpali duchovní posílení a potěchu. Všichni cítili, že P. Kajpr je „Božím nástrojem“ a má „dar slova“.

Častým a oblíbeným tématem jeho promluv bývalo tajemství bolesti, záhada utrpení. Nejhlubší a nejkrásnější Kajprovy úvahy byly právě o oběti Ježíšově.¹¹¹ Myšlenku „Golgotské oběti“ rozvedl obsírněji a přidal k ní případnou aplikaci. „*Jakápak je to oběť?*“, řekl jednoho dne spoluvězňům v Leopoldově, poukazujíc na tento vězeňský život. „*Ale až o nás, kteří jsme to vždycky mysleli dobře a dělali pokud možno nejlépe, další pokolení řeknou, že jsme to dělali špatně, a my to přijmeme sebekriticky, pak to bude oběť a naše přítomné utrpení bude cenným přínosem Božímu království*“.¹¹²

¹⁰⁸ Tajně vykonával funkci spirituála.

Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

¹⁰⁹ Srov. ONDOK, Josef Petr. *Muklovský Vatikán*. 2. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 74. ISBN 978-80-7325-106-2.

¹¹⁰ Asi 20 osob.

¹¹¹ Byly to reminiscence vlastních kázání, jež měl r.1946 v kostele sv. Ignáce v Praze.

¹¹² Srov. *Zrnka z Kajprovy mlýnice* – soubor vzpomínek příbuzných a spolubratří, Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie, nečíslováno.

„Při této příležitosti lze vzpomenout na jeden velice pozoruhodný zážitek. Bylo takové jedno setkání. Náš P. Adolf Kajpr mluvil. Hlídka byla postavena. Co dělala? Najednou se otevřely dveře a v nich stál bachař – jeden staršina. Byl z těch lepších, bydlel v sousední vesnici (tuším Radkovce) a byl spolurodákem kněze salesiána P. Jóži Paulíka. Marně jsme se snažili přimět P. Kajpra, aby přestal přednášet. Byl zcela, jako vždy, když mluvil o Bohu a o božích pravdách, zaujat – skoro bych řekl, že nevnímal. Seděl jsem vedle něho, postrkával jsem ho, ale marně. Trvalo to snad minutu – dlouhou minutu, a my všichni jsme se obávali, že otec za to „vyfasuje“ zase 10 dní korekce. A on byl velice slaboučký, takže jsme se o něho obávali. Konečně se otec Adolf na naše dotírání podíval ke dveřím a se širokým úsměvem řekl: „Pane veliteli, můžete to klidně poslouchat a zavřít dveře, to nikoho nepokazí.“ Tato samozřejmost, vlastní jen světcům, působila i na tohoto bachaře tak sympaticky, že zavřel dveře, ale z druhé strany, a odešel. A nic se nestalo. Jen o něco později alibisticky řekl tento příslušník svému spolurodákovvi vězni: „Paulík, abyste dakedy vedeli, že ja som vedel.“¹¹³

V leopoldovském vězení se P. Adolf Kajpr dožil několika svých významných životních jubileí:¹¹⁴ v roce 1952 – padesátých narozenin, v roce 1953 – 25 let od vstupu do jezuitského řádu, v roce 1955 čtvrt století od kněžského svěcení. Amnestie se však již nedočkal.

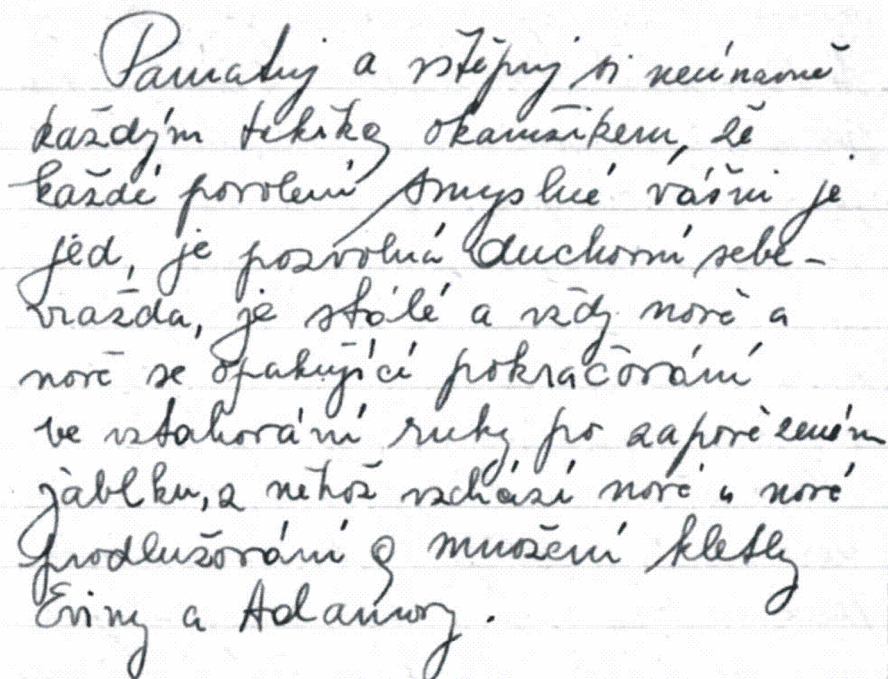
Dne 17. září 1959 ve 21 hodin zemřel v tichosti a beze svědků na následky srdečního záchvatu. Podle záznamů byl ve 22, 30 hodin odeslán z Leopoldovské věznice na krajskou správu Ministerstva vnitra v Praze telegram s dotazem, zda doporučují vydat Kajprovy pozůstatky příbuzným.¹¹⁵ Strohá odpověď z Prahy přišla den poté, a obsahovala zamítnutí vydání pozůstatků příbuzným a pokyn k pohřbení na tamním hřbitově, eventuálně zpopelnění. Pokyn byl proveden,

¹¹³ PAVLÍK TJ, Jan. *Budou vás vydávat soudům : Dějiny české provincie TJ v době komunistického útlu v letech 1950–1990*. 1. Praha : Societas, 1995, s. 133–134.

¹¹⁴ Která asi oslavil převážně vnitřně, duchovně.

¹¹⁵ Do vězení za ním docházel jeho bratr Josef.

a teprve na podzim 1968¹¹⁶ byly jeho ostatky přeneseny do řádové hrobky Tovařystva Ježíšova na Vyšehradě.¹¹⁷

Pamatuj a vstěpuj si neúnavně
každým takřka okamžikem, že
každé povolení smyslné vášni je
jed, je pozvolná duchovní sebe-
vražda, je stále a vždy nové a
nově se opakující pokračování
ve vztahování ruky po zapovězeném
jablku, z něhož vzhází nové a nové
prodlužování a množení kletby
Eviny a Adamovy.

*Pamatuj a vstěpuj si neúnavně každým takřka okamžikem,
že každé povolení smyslné vášni je jed, je pozvolná duchovní sebevražda,
je stále a vždy nové a nově se opakující pokračování ve vztahování ruky
po zapovězeném jablku, z něhož vzhází nové a nové prodlužování
a množení kletby Eviny a Adamovy.*

Myšlenka ze zápisníku A. Kajpra

¹¹⁶ Korespondence ohledně přenesení ostatků, viz příloha.

¹¹⁷ Fotografie hrobky TJ na Vyšehradě, viz příloha.

5 OZVĚNY ŽIVOTA A SMRTI

Prof. Armbruster¹¹⁸ zmiňuje ve svém vyprávění dva jezuity, kteří rozhodně patřili k těm, kdo s bojem s komunisty zcela přirozeně počítali: „*Po roce 1945 se začali vracet jezuiti z ciziny a z koncentráků. Jednoho dne se tu objevil v americké uniformě pater Boček. Jako středoškolská mariánská družina jsme ho pozvali, aby nám něco vyprávěl. Když jsme se s ním předtím mýjeli na dvoře, tak říkal: ‚Držte prach v suchu, hoši.‘ (Tím měl na mysli: ‚Budte připraveni na další boj.‘)* On potom na tu přednášku nepřišel a místo něho se tam objevil pater Kajpr – – drobný, malý, šedivý a vyhublý z koncentráku a říkal: ‚No chlapci, asi jste zklamaní, že se tady místo takového důstojníka objeví takový koncentračník... No, tak mě alespoň vyslechněte.‘ *‚Cítili jsme samozřejmě, že je to kapacita, a on dobře věděl, co říká... Když redigoval Katolický týdeník, četli jsme to od první do poslední řádky.‘*“

Spolubratr P. Jan Pavlík¹¹⁹ o něm řekl: „*P. Kajpr byl velký idealista, křesťansky střízlivý optimista se sklonem k fanatismu. On byl dobrým duchem*

¹¹⁸ Kněz, teolog a filozof, narozený 1928 v Praze. Absolvoval Státní reálné gymnázium v Praze-Vyšehradě, po maturitě vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. Po noviciátu na Velehradě studoval filozofii v Děčíně, v roce 1950 byl zatčen a posléze vyhoštěn z republiky (jako rakouský státní příslušník české národnosti). Pokračoval v teologických studiích na Gregoriánské univerzitě v Římě, na univerzitě Sophia v Tokiu a v Sankt Georgen ve Frankfurtu, nad Mohanem. Od roku 1961 žil v Japonsku. Po roce 1989 pobýval v České republice. V současnosti zastává místo děkana Teologické fakulty UK v Praze. Zabýval se zejména problémy inkulturace evropské kultury a křesťanství v neevropském prostředí. Je autorem několika filozofických a teologických knih o evropské civilizaci a významných postavách evropské filozofie 19. a 20. století, které vyšly v japonštině.

Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 9. ISBN 80-7325-029-2.

¹¹⁹ Kněz, člen Tovaryšstva Ježíšova, narozený 1920 v Olomouci. Studoval bohosloví v Brně, kde byl v roce 1943 vysvěcen na kněze. Po působení v duchovní správě nastoupil do jezuitského noviciátu na Velehradě. V roce 1950 byl zatčen a odvezen do koncentračního tábora v Bohosudově a poté nastoupil vojenskou službu u PTP. Po návratu z vojenské služby pracoval v dělnických profesích. V roce 1955 byl znovu zatčen a později v inscenovaném procesu odsouzen na deset let vězení za údajnou velezradu. Při amnestii 1960 byl propuštěn. V době Pražského jara byl jmenován superiorem na sv. Hostýně, ale k tomu nedostal státní souhlas. Od roku 1970 měl zákaz k výkonu jakékoli duchovní služby. V roce 1971 byl generálem řádu Pedrem Arrupem jmenován českým jezuitským provinciálem. Tuto funkci vykonával do dubna 1991. Poté působil jako spirituál na olomouckém kněžském semináři. Historii provincie SJ v dobách totality zpracoval knižně pod názvem *Budou vás vydávat*

Leopoldova, to jest původce – inspirátor pravého nadpřirozeného smýšlení a vyššího pojmání nynějších zkoušek.“

Spoluvězeň Petr Ondok:¹²⁰ „*Otec Adolf měl schopnost člověka při svém výkladu zaujmout, nakazit ho svým entuziasmem a optikou svého pohledu na problém, v níž mu neunikly ani ty nejvzdálenější důsledky pro teologii, které z řešení problému vyplývaly. Totéž platilo i pro jeho kněžské promluvy, jež k nám v tomto období míval. Měl zkrátka ona „duchovní tykadla“, o kterých jsem už mluvil dříve. Dovedl jimi vyhmátnout ona vnímavá a citlivá místa v té intimní hlubině, kterou nazýváme lidskou myslí (nebo srdcem?), kde se osobní komunikace stává nejúčinnější.“¹²¹*

Spoluvězeň Jaroslav Pilík:¹²² „*Jeho pohled byl otevřený budoucnosti. Když už před liturgickou reformou se děly pokusy o liturgii v národním jazyce, neodsoudil to. A když mu to vytýkali, že by to neměl schvalovat z důvodu katolické*

soudům (1995) Srov. HANUŠ, Jiří. Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, s. 115. ISBN 80-7325-029-2.

¹²⁰ (1926–2003), kněz, filozof. Vystudoval teologii na brněnském teologickém učilišti. Na Filozofické fakultě MU v Brně studoval filozofii. Za působení ve filozofických kroužcích na fakultě byl komunistickou justicí odsouzen na 17 let odnětí svobody. Po návratu z vězení roku 1963 pracoval v JZD a od roku 1966 jako technik v oddělení Botanického ústavu ČSAV v Třeboni. V době politického uvolnění promoval na Filozofické fakultě v Brně u docenta Materny v oboru logiky. Jako odborný pracovník se v Třeboni věnoval matematickému modelování ekologických procesů a systémové analýze. V této oblasti publikoval více než 100 původních prací v zahraničních časopisech. Od roku 1991 do své smrti působil na katedře filozofie Teologické fakulty Jihočeské univerzity. Na základě jeho pedagogické činnosti vznikaly studie z oblasti filozofie a etiky: *Důkaz nebo hypotéza Boha?* (1998), *Člověk a příroda* (1998), *Bioetika* (1999), *Přírodní vědy a teologie* (2001). Křesťanské spiritualitě je věnována kniha *Čmelák asketický* (2003).

Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 307 s. ISBN 80-7325-029-2., s. 110.

¹²¹ Srov. ONDOK, Josef Petr. *Muklovský Vatikán*. 2. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007, s. 74. ISBN 978-80-7325-106-2.

¹²² (1926–2005), bohoslovec pražské diecéze, požádal roku 1957 na svátek svatého Ignáce o vstup do Tovaryšstva jako vězeň (kromě jiných věznic) v Leopoldově, kde si odpykával trest 16 let vězení. Přijímal ho spoluvězeň provinciál P. Šilhan. Spoluvězeň, řeckokatolický biskup z Prešova P. Pavel Petr Gojdič, mu v tomto obřadu na svatého Štěpána roku 1958 udělil kněžské svěcení. Den nato, stále ve vězení, sloužil svou první mši svatou. Po propuštění pracoval nejdříve manuálně, pak už jako kněz na různých místech a roku 1981 se uchýlil do Kněžského domova na Moravci. Po listopadu 1989 šel na Svatý Hostýn, kde se věnoval zpovídání poutníků. Srov. <http://www.jesuit.cz/bulletin/?rok=2005&cislo=4&clanek=inmemoriam>

jednoty, kterou vždy a všude zastával, odpověděl na svou obhajobu: Když já si ale stejně myslím, že k tomu jednou musí dojít .

Hle, zase předběhl dobu, která mu po necelých dvacíti letech dala za pravdu!

Historik Ing. Jaroslav Cuhra¹²³ o tomto pracovitém jezuitském intelektuálu napsal: *„Přes své rozsáhlé vzdělání se Kajpr nestal vědeckým teologem, odtaženým od každodenních a aktuálních problémů. Nepřízeň doby jej přinutila reagovat v britkých polemikách, nejčastěji na stánkách Katolíka, zabývat se tím, co bylo nejžhavější. Právě tento postoj byl však Kajprovi vlastní – Kristus nežil mimo konkrétní svět, ale na konkrétním místě mluvil s konkrétními lidmi. Jeho teologie byla již před koncilem teologií aggiornamenta, poslouchat to dobré v druhém, špatné odmítnout, ale vyhnout se pohrdání a nenávisti a nikdy nezapomínat, že církev ze všech jako první potřebuje stálé vědomí nebezpečí selhání. Jeho základním životním postojem byla radost, neboť „ze strachu se mnoho nerodí“, a otevřenost k celému světu, neboť jen při vyrovnání se s celou skutečností může člověk duševně růst. Tak přetvářel i vykládal těžké zkoušky, které jeho život provázely.“*

P. Josef Škarek¹²⁴ nemohl přejít tuto smutnou událost, smrt svého žáka a duchovního syna, aniž by si ulevil. Po delším mlčení řekl: *„Život P. Kajpra je veliká tragédie, je to dlouhý řetěz obětí a ran. Jeho vina byla v tom, že miloval horoucně Boha a člověka, stvořeného podle Jeho podobenství, že jako syn světla miloval světlo, svůj živel, totiž Boží pravdu. Tu hlásal, za tu bojoval slovem i perem, za ni trpěl až do posledního úderu srdce a dechu ve vězení. Utrápili ho a k jeho utracení napomáhali nepřátelé pravdy Boží, pravého*

¹²³ (1939–1991), narozen v Praze, povoláním projektant. Choralista a skaut, v normalizačním období se účastnil nezávislých katolických aktivit, člen Hnutí za občanskou svobodu, spoluzakladatel Křesťansko demokratického klubu HOS a Křesťansko demokratické strany. Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 24. ISBN 80-7325-029-2.

¹²⁴ Tehdejší provinciál TJ (1874–1968).

*světla života, tedy skuteční tmáři. Náš P. Kajpr zemřel za lásku ke svému národu, který chtěl povznášet duchovně, mravně i kulturně.*¹²⁵

Životní úsilí Adolfa Kajpra skvěle vystihují slova Františka Hylmara,¹²⁶ provinciála České provincie TJ: *„Vnímá i neživotnost některých projevů víry a hned po válce se spolu s jinými vydal cestou, která vedla ke Druhému vatikánskému koncilu. Nesmířil se prvorepublikovým antikatolictvím ani s nacistickou a komunistickou demagogií, rval se i proti přesile státního násilí, kázal, psal. Nepodobal se ostatním, byl neotřelý, Boží. I svou předčasnou smrtí.“*

Antonín Mandl,¹²⁷ přítel a spoluvězeň, nazval Adolfa Kajpra *„fanatikem jednoty“* ve smyslu vášnivého zaujetí, touhy a snahy po duchovní jednotě lidí, především vlastního národa; byla to koneckonců láska k lidem a sourodákům, jež mu ovšem způsobila i veliké vnitřní bolesti. Proto jej nazýváme raději v duchu dnešního ekumenického hnutí *„apoštolem jednoty“*.¹²⁸

¹²⁵ Srov. PITRUN, Bernard. *Jadrné memento : Životopisný nástin českého provinciála jezuitů Leopolda Škarka SJ (1874–14968)*. 1. vyd. Olomouc : Aletti, 2008. Čeští jezuité, s. 278–279 ISBN 978-8-86715-98-8.

¹²⁶ Současný provinciál TJ v Čechách.

¹²⁷ (1917–1972), kněz, teolog, překladatel, publicista. Teologii vystudoval v Římě, kde byl v roce 1940 vysvěcen na kněze. Za války sloužil po dobu jednoho roku v Anglii jako voják československé západní armády. Po návratu působil v duchovní správě v Kralupech. V roce 1947 převzal vedení Katolické akce v pražské arcidiecézi. V roce 1949 byl zatčen a ve vykonstruovaném procesu odsouzen na 25 let do vězení. Vrátil se po 15 letech v roce 1964. Poté prošel několika manuálními zaměstnáními a působil v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV. V této době se věnoval překladatelské činnosti. Přeložil mimo jiné dílo Emila Marsche T.J. a tzv. holandský katechismus. V teologické práci usiloval o novou eklesiologii a významná byla jeho účast v ekumenickém hnutí. Zabýval se dílem Teilharda de Chardin a M. Blondela. Autor práce *Srdce věci* (1968). Od roku 1968 vypomáhal v duchovní správě u sv. Václava na Proseku, než byl v roce 1971 zbaven státního souhlasu pro výkon kněžského povolání. Zemřel v Praze.

Srov. HANUŠ, Jirí. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 92. ISBN 80-7325-029-2.

¹²⁸ In memoriam A. Kajpra S.J., *Via I. Č1*, s. 11.

Pořádné studium schol. filosofie.
Vy víte, pánové, jak je rozšířeno mínění, že
fil. schol. je plané mluvení. (Husák v Č. slově.)
Chudoba ve výtv. dějinách.
Je to však fráze opisovaná ze zastaralých brožur
19. stol. -

Rem tene, verba sequentur
Ama et fac, quod vis.
Velká skutečná apoštolská touha.
Svět zahyne, nepřijdu-li mu na pomoc.
Za tím účelem musím být solí, to jest
musím si zachovat svou originalitu, to jest
frázi, chuť k osobní práci:
Být štátním člověkem, být
člověkem, štátním svou vírou a přitom
lidským. Podívejte se, že mám něco,
co vy nemáte!!

Pořádné studium schol. filosofie.

Vy víte, pánové, jak je rozšířeno mínění, že fil. schol. je plané mluvení. (Husák v Č. slově)

Chudoba ve výtv. dějinách. Je to však fráze opisovaná ze zastaralých brožur 19. stol.

Rem tene, verba sequentur

Ama et fac, quod vis.

Velká skutečná apoštolská touha. Svět zahyne, nepřijdu-li mu na pomoc.

Za tím účelem musím být solí, to jest, musím si zachovat svou originalitu,
to jest chuť k osobní práci: Být štátním člověkem, být člověkem štátním svou vírou
a přitom lidským. Podívejte se, že mám něco, co vy nemáte!!

Myšlenka ze zápisníku A. Kajpra

6 VÝZVA KE SVATOŘEČENÍ

Dějiny církve v období komunistické totality v českých zemích i v ostatních státech střední a východní Evropy¹²⁹ velmi připomínají historii církve v dobách pronásledování prvních křesťanů. I v této nedávné době nacházíme perzekuované biskupy, kněze i laické věřící, kteří vydali velké svědectví víry snášením ponižování i mučení, dlouholetým pobytem ve vězení, mnozí i obětí vlastního života.

Bilance církve v českých zemích v tomto období je zdrcující: dlouholetá internace biskupů a věznění řady z nich, odsouzení a věznění téměř pětiset diecézních kněží, odsouzení a žalářování 350 řeholníků, likvidace mužských klášterů a internace všech řeholníků, zabránění klášterů řeholnic a izolace sester v centralizačních střediscích, likvidace Charity, Orla, Katolické akce, bohosloveckých seminářů, mládežnických organizací, přiškrcení farní pastorace.

Sousední národy již několik blahořečených mučedníků z dob komunismu mají. Na Slovensku se jedná například o redemptoristu Dominika Metoděje Trčku,¹³⁰ či řeckokatolického biskupa basiliána Pavla Gojdiče, na Ukrajině pak o řeckokatolického biskupa Theodora Romžu. I církve v českých zemích přinesla velké svědectví víry. Vedle známých osobností – např. kardinála Josefa Berana, jehož beatifikační proces již probíhá, babických mučedníků či generální představené boromejek Vojtěchy Hasmandové¹³¹ – je celá řada dalších, kteří

¹²⁹ Především v padesátých, ale i šedesátých letech.

¹³⁰ (1886–1959), kněz, narozený ve Frýdlantu nad Ostravicí. V roce 1903 vstoupil do noviciátu redemptoristů, na kněze byl vysvěcen v roce 1910. Působil mj. mezi řeckými katolíky ve Lvově a v dnešním Ivanofrankovsku. Roku 1921 se zúčastnil unionistického sjezdu na Velehradě. Poté působil na východním Slovensku. V letech 1936–1942 byl představeným řeckokatolického kláštera v Michalovcích. V roce 1951 byl zatčen a po vykonstruovaném obvinění odsouzen na 12 let do vězení. Po opakovaném odmítnutí lékařské pomoci v leopoldovské věznici zemřel. V roce 2001 ho papež Jan Pavel II. prohlásil za blahoslaveného Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 159. ISBN 80-7325-029-2.

¹³¹ (1914–1988), řeholnice, generální představená Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského, narozená v Huštěnovicích u Uherského Hradiště. Do Kongregace vstoupila ve svých třinácti letech. Během druhé světové války pracovala jako ošetřovatelka v nemocnici ve Slaném. Po válce se stala ředitelkou dívčí školy v Líšni u Brna a studovala na Pedagogické fakultě brněnské univerzity. V roce 1950 se stala představenou kláštera v Prachaticích. Na přání

podobně jako P. Josef Toufar či P. Adolf Kajpr trpěli, a někteří i zemřeli v komunistických žalářích, a jejichž jména nejsou ještě dostatečně známá.¹³² Proto se s úctou k jejich památce pokusme o nápravu! I tak to bude především práce pro naše vlastní dobro, neboť z chyb minulosti se může poučit jen , kdo ji zná!¹³³

Tímto postesknutím a výzvou zároveň končím líčením martyria statečného kněze, apoštola, mučedníka moderní doby, Adolfa Kajpra.

Sbírání a uspořádávání zpráv o něm lze přirovnat k ukládání kamínek do mozaiky. Hrubé obrysy jsou načrtnuty, celkový charakter i řada detailů je již zřetelná a napomáhá k utvoření představy. Ale na dokonalé vykreslení portrétu tohoto pozoruhodného muže bude zapotřebí najít další dosud neprobádané či utajené zdroje – mnoho „dalších rozličných kamínek“.

generální představené ukrývala v Prachaticích řeholního kněze před policejní razíí v dubnu 1950. Po zatčení v roce 1952 byla odsouzena za velezradu k osmi letům vězení. Na základě amnestie byla v roce 1960 propuštěna. Pracovala v řeholním domě ve Vidnavě, v roce 1970 byla zvolena generální představenou Kongregace. Zemřela v roce 1988 v Hradišti u Znojma. Byl zahájen proces jejího blahořečení. Srov. HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 48. ISBN 80-7325-029-2.

¹³² Srov. VLČEK, Vojtěch. Čeští mučedníci z doby komunismu. *Teologické texty : Časopis pro teoretické i praktické otázky teologie* [online]. 2003, 2003, 2, [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW:<<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2003-2/Cesti-mucednici-z-doby-komunismu.html>>.

¹³³ *Martyrologium*. Předkládaný projekt zpracováním portrétů martýrů katolické církve v minulém století doplní tento obraz o konkrétní lidské profily osob, které si v době nesvobody a pronásledování zachovaly svou lidskou, národní i mravní autenticitu. Vedle odpůrců a obětí obou totalit z ostatních sociálních vrstev a názorových proudů je třeba postavit bok po boku i martýry z řad katolických věřících, aby i oni vstoupili do povědomí veřejnosti jako přirozená součást obrazu naší novodobé historie. Speciální význam má samozřejmě pro katolickou církev v českých zemích, pro její vlastní sebepoznání. Srov. <http://www.krestanskaakademie.cz/martyrologium/>

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce je poukaz na zásadní a nezastupitelný význam osobního příkladu, který je obvykle spojen i s nutností osobní oběti.¹³⁴ Tuto myšlenku jsem chtěla demonstrovat na životním příběhu jedné z nejvýraznějších osobností Tovaryšstva Ježíšova ve 20. století – P. Adolfu Kajprovi, který se k tomuto účelu jeví jako ideální. Jelikož však o tomto pozoruhodném jezuitovi nevyšlo žádné souborné dílo, prohledávala jsem veškerou dostupnou literaturu, která s dobou jeho působení a vězněním nějak souvisela.¹³⁵ Při shromažďování dostupných materiálů jsem zjistila, že díky změně politické situace v naší zemi, a s ní souvisejícím zpřístupnění archivních materiálů, vzrůstá badatelský zájem o období totality (1948–1989).

Dokladem toho je celá řada publikací mapujících tuto epochu z různých zorných úhlů. Vedle knižní tvorby mne zaujal rozsáhlý projekt České křesťanské akademie,¹³⁶ „*Martyrologium...*“, jenž si klade za cíl zpracovat faktograficky přesné a výstižné profily martýrů katolické církve v českých zemích ve 20. století. Dalším krokem pak má být seznámení veřejnosti s těmito informacemi prostřednictvím široké škály médií (putovní výstava, rozhlasové pořady v Radiu Proglas a v Českém rozhlase, články v ústředním i regionálním tisku, popř. učební text pro sekundární školství).¹³⁷ V neposlední řadě mne zaujalo zavedení nového výrazu „svědek krve“, jakési moderní alternativy výrazu mučedník, který alespoň podle mých zkušeností vyvolává v laické veřejnosti většinou dojem čehosi dávného, přežitého.

Způsob, jakým jsem práci pojala, souvisí se snahou postihnout dobový kontext života a působení P. Adolfa Kajpra, neboť právě význam a dramatičnost doby výrazně podtrhuje statečnost a odhodlání, s nimiž za všech okolností bránil Pravdu.

¹³⁴ Ve zvláště dramatických dobách i s obětí života.

¹³⁵ O jeho dětství je jen pár zmínek.

¹³⁶ Odbornými garanty jsou teologické fakulty v Praze a Olomouci. Autorsky se na něm bude podílet celá řada historiků, archivářů a dalších odborníků, včetně teologů. Celý projekt byl sponzorsky zaštitěn Renovabis, což je dílo solidarity německých katolíků s lidmi ve střední a východní Evropě.

¹³⁷ Což jako matka dospívajícího syna velice vítám!

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ:

I. Literatura

- ČELOVSKÝ, Bořivoj. *Strana světí prostředky : Martyrium faráře Toufara*. 1. vyd. Šenov u Ostravy : Tilia, 2001. 255 s. ISBN 80-86101-38-X.
- ČORNEJOVÁ, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo : Jezuité v Čechách*. 1. vyd. Praha : Hart s.r.o., 2002. 264 s. ISBN 80-85629-30-4.
- BENEDIKT XVI., papež. *Caritas in veritate : Láska v pravdě, encyklika o integrálním lidském rozvoji v lásce a v pravdě*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2009, s. 109. ISBN 978-80-7195-414-9.
- DOLEŽAL, Miloš. *Cesty božím (ne)časem*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003. 181 s. ISBN 80-7192-820-8.
- FORMÁNKOVÁ, Pavlína, KOURA, Petr. *Žádáme trest smrti : Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*. 1. vyd. Praha : Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. 605 s. ISBN 978-80-87211-03-8.
- GOTHEIN, Eberhard. *Tovaryšstvo Ježíšovo*. Prokop Maxa. 1. Auflage. Praha : Pokrok, 1913. 53 s.
- HANUŠ, Jiří. *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století : s antologií textů*. 1. Blansko : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. 307 s. ISBN 80-7325-029-2.
- HAVLÍČKOVÁ, Helena. *Dědictví : Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*. 1. Olomouc : Votobia, 2002. 443 s. ISBN 80-86606-05-8.
- HEJL, Vilém, KAPLAN, Karel. *Zpráva o organizovaném násilí*. 1. vyd. Praha : Univerzum, 1990. 350 s. ISBN 80-85207-01-X.
- HOFFMAN, Bedřich. *A kdo vás zabije ... : Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. 2. vyd. Přerov : Společenské podniky v Přerově, 1946. 590 s.
- KAJPR, Adolf. *Svědectví doby*. 1. vyd. Praha : Česká křesťanská akademie, 1993. 135 s. 9780-85795-00-0.
- KARFÍKOVÁ, Lenka, KŘIŠŤAN, Alois, KUŘE, Josef. *Život se tvoří z přítomné chvíle : Česká katolická teologie po druhé světové válce*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998. 119 s. ISBN 80-85959-36-4.
- KAPLAN, Karel. *Stát a církve v Československu v letech 1948–1953*. 1. vyd. Brno : Doplněk, 1993. 440 s. ISBN 80-85765-27-6.
- KLEMPERA, Josef. *Vodní mlýny v Čechách I.*. 1. Praha : Libri, 2000. 275 s. ISBN 80-7277-016-0.
- KOLEKTIV AUTORŮ, et al. *Církevní procesy padesátých let : Sborník příspěvků z konference*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2002. 278 s. ISBN 80-7192-797-X.
- MAKAROVA, Elena, MAKAROV, Sergei, KUPERMAN, Viktor. *Univerzita přežití*. 1. vyd. Praha : G plus, 2002. 213 s. ISBN 80-86103-54-4.
- MANDZÁK, Daniel Atanáz. *Agent a špión Vatikánu : Redemptorista Ján Mastiliak – slovenský účastník monsterprocesu proti A. A. Machalkovi a spol.*. 1. vyd. Bratislava : Ústav pameti národa, 2008. 414 s. ISBN 978-80-89335-03-9.
- MIKULÁŠEK, František. *Jezuité kdysi a dnes*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství Societas, 1994. 57 s.
- MIKULÁŠEK, František. *Za zdí a bez zdí*. 1. vyd. Praha : Řád, 2009. 153 s. ISBN 978-86673-17-2.
- NEULS, Jindřich, DVOŘÁK, Miroslav. *Co se skrývalo za zdmi klášterů*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo informací a osvěty, 1950. 159 s.
- ONDOK, Josef Petr. *Muklovský Vatikán*. 2. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2007. 135 s. ISBN 978-80-7325-106-2.

- OULÍKOVÁ, Petra. *Klementinum : průvodce*. 1. vyd. Praha : Národní knihovna ČR, 2006. 76 s. ISBN 80-7050-491-9.
- PITRUN, Bernard. *Jadrné memento : Životopisný nástin českého provinciála jezuitů Leopolda Škarka SJ (1874–14968)*. 1. vyd. Olomouc : Aletti, 2008. 435 s. Čeští jezuité. ISBN 978-8-86715-98-8.
- SCHAUBER, Vera, SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. 2. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997. 702 s. ISBN 80-7192-304-4.
- TAJOVSKÝ, Vít, KOUBEK, Karel. *Želivské elegie*. 1. vyd. Pelhřimov : Nová tiskárna Pelhřimov s.r.o., 1999. 71 s. ISBN 80-902584-4-1.
- VAŠKO, Václav. *Ne vši jsem byl rád : vlastní životopis*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2001. 399 s. ISBN 80-7192-600-0.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále 1/ Církev zkoušená : 1945 – začátek 1950*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2004. 254 s. ISBN 80-7192-891-7.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále 2/ Církev bojující : 1950 květen 1960*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2007. 466 s. ISBN 978-80-7192-892-8.
- VAŠKO, Václav. *Dům na skále 3/ Církev vězněná : 1950–1960*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7192-893-5.
- VAŠKO, Václav. *Neumlčená : Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce I*. 1. vyd. [s.l.] : Zvon, 1990. 267 s. ISBN 80-7113-035-4.
- VLČEK, Vojtěch. *Kříž jsem hlásal, kříž jsem snášel : Rozhovory s kněžími a řeholníky pronásledovanými za komunismu v letech 1948–1989*. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006. 398 s. ISBN 80-7192-688-4.
- WEIS, Martin ; SVOBODA, Rudolf . *Kříž pod rudou hvězdou*. 1. České Budějovice : JIH, 2009. 262 s. ISBN 978-80-86266-30-5.
- WRIGHT, Jonathan. *Jezuité : Misie, mýty a dějiny*. Gerik Císař. 1st edition. Praha : BB/art, 2006. 335 s. ISBN 80-7341-780-4.

II. Periodika

- *Univerzum* č. 1/2007
- *Bulletin Jezuité* 4/2009
- *Posel Božského srdce Páně* 1/1935
- *Via I*

III. Archivní prameny

- Materiály z archivu Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova
Zrnka z Kajprovy mlýnice – soubor vzpomínek příbuzných a spolupratří
- Zápisník A. Kajpra

VI. Elektronické zdroje

- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Martyr>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Exercicie>
- <http://www.jesuit.cz/>
- http://www.lidovky.cz/knez-odsouzen-za-velezradu-dfp-/ln_bezpravi.asp?c=A071114_124528_ln_bezpravi_hel
- http://www.depositum.cz/knihovny/ckd/tiskclanek.php?id=c_23803
- <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2003-2/Cesti-mucednici-z-doby-komunismu.html?co=mu%E8edn%EDci%20z%20doby%20komunismu>
- <http://www.krestanskaakademie.cz/martyrologium/>

ABSTRAKT

KOPEČNÁ, Z. „*Malý-velký muž*“ *Adolf Kajpr. Výrazná osobnost českého katolicismu 20. století.* České Budějovice 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin. Vedoucí práce R. Svoboda.

Odborníci z oblasti pedagogiky i psychologie se shodují na faktu, že osobní příklad, zvláště je-li spojen s obětí, je zásadním a nenahraditelným směrníkem pro lidstvo v každé době. Poukazuje k hledání pravého smyslu lidské existence a dodává odvalu vydat se na tuto cestu, ačkoli je svízelná. Životní příběh Pátera Adolfa Kajpra je toho ideálním příkladem, a proto by neměl být zapomenut.

Klíčová slova: P. Adolf Kajpr, časopis *Katolík*, proces s řády, mučedník, církev v období totality, Továřstvo Ježíšovo

ABSTRACT

KOPEČNÁ, Z. *"The Little-Big Man" Adolf Kajpr. An Important Character of the Czech Catholicism in 20th Century.* České Budějovice 2010. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of Church History. Supervisor R. Svoboda.

Experts in the field of pedagogy and psychology are consistent with the fact that personal example, especially when connected with sacrifice, is a principal and irreplaceable pointer for mankind at all times. It points out to searching for the right purpose of human existence and encourages to set out on this journey, however difficult it might be. The life story of Father Adolf Kajpr is the ideal example, and therefore should not be forgotten.

Keywords: P. Adolf Kajpr, magazine *The Catholic*, process with orders, martyr, Catholic Church in the totality, The Society of Jesus

SEZNAM PŘÍLOH:

1. Reprodukce fotografie z období vstupu do noviciátu v roce 1928
2. Mlýn na samotě Roučmída,
kde se mladý Adolf Kajpr učil mlynářskému řemeslu
3. „Dojmy z hory Olivetské“
přepis stati publikované v Poslu Božského srdce Páně 1/1935
4. Reprodukce fotografie z primice v Bratronicích z r. 1935
5. Index Adolfa Kajpra, akademický rok 1937/38
6. Poznámky o činnosti ze zápisníku P. Adolfa Kajpra
7. Příhláška Adolfa Kajpra do Svazu novinářů
8. „Jak začít?“
fragment z Příručky k založení studijního kroužku pracující mládeže
9. Reprodukce fotografie po zatčení
10. Reprodukce fotografie před státním soudem v Praze na Pankráci
11. Karikatury z časopisu Dikobraz z roku 1950
12. Korespondence, potřebná k získání státního souhlasu s přenesením
ostatků A. Kajpra.
13. Hrobka Tovaryšstva Ježíšova na Vyšehradě

PŘÍLOHY

Reprodukce fotografie z období vstupu do noviciátu v roce 1928
Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie

Mlýn na samotě Roučmída, kde se mladý Adolf Kajpr učil mlynářskému řemeslu
Reprodukce fotografie z knihy Josefa Klempery Vodní mlýny v Čechách

Dojmy z hory Olivetské

(Z hluboké meditace A.Kajpra, teologa v Inšpruku, na pozadí současných událostí)

„Ne má, ale Tvá vůle se staň!“

Kristus Pán podřizuje vůli svou vůli Boží, vůli nejvyšší, vůli vševládne, a učí nás tak poslušnosti, oddanosti, bezvýhradné obětavosti.

Poslouchá až, k smrti, ba až k smrti kříže.

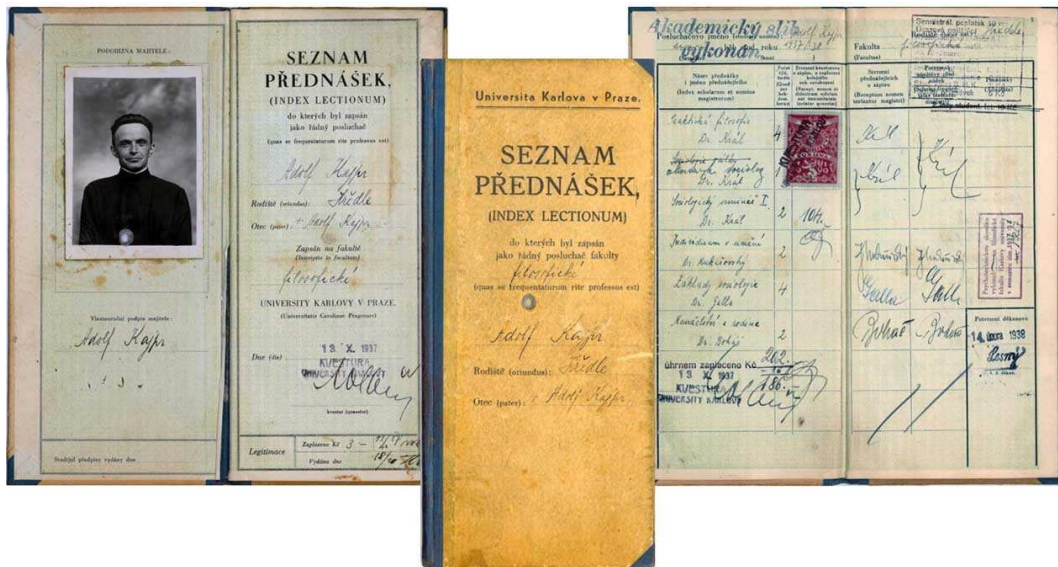
A přece je tato oběť lidské vůle čin nejosobnější, čin tak výlučně a svérázně můj, že jej nikdo, ani Bůh sám nemůže vykonat za mne. Tento čin je vrcholné rozvinutí nejvlastnějších sil osobnosti. Je to projev bezmezného oddání se společnosti, poněvadž na něm závisí spása a záchrana celého lidstva a zároveň je to náplň dokonalosti osobní, osobního štěstí. Neboť Spasitel a každý, kdo po něm vyslovuje ono veliké: „Staň se vůle Tvá!“, uzavírá s Otcem nebeským nejněžnější, žádnou cizí mocí rozlučitelné přátelství, z něhož se v lidském srdci rozlévá ona láska, kterou miluje Otec Syna ve věčném společenství nejsvětější Trojice a z níž se modlí Ježíš při poslední večeři: 'aby láska, kterou jsi mne miloval, byla i v nich.

Tak vypadá křesťanský život ve své hrdinské, klasické kráse... Je to příliš vznešený idealismus, který zajisté nikdy neuskutečníme tak, jak jej uskutečnil Kristus Pán. Nicméně musíme stále k němu směřovat, i když na cestě k němu stokrát, ba i tisíckrát klopýtneme. Je to v našem nejvlastnějším životním zájmu, neboť odříkat si různé věci, vzdávat se přání, nést kříž musíme všichni, ať chceme nebo ne. Jde jenom o to, máme-li svůj kříž nést s reptáním, s odporem a sami, nebo klidně, možná s radostí a hlavně s pomocí Nejvyššího, jenž slovem své moci vše udržuje a zachovává. Jde o to, máme-li vzdychat pod ranami osudu, naříkat nad špatností světa a nad sebou samými nebo přijmout svůj život mužně a křesťansky jako místo, na něž nás postavil nejvyšší a nejmoudřejší Vůdce veškerenstva...

Stat' publikována v Poslu Božského srdce Páně 1/1935 se zvýrazněnou pasáží o utrpení

Reprodukce fotografie z primice v Bratronicích v r. 1935
archiv PhDr. Jana Stříbrného

Index Adolfa Kajpra, akademický rok 1937/38
 Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie

Poznámky z činnosti:

3, 4, 5. března Triodum Eucharisticum u m. Jgu. u.

10. 3. Promluva v druhé půlce března.

11. 3. Hlasování br. prof. u ročníka (u m. prof. a kapuc.)

15. 16. 17. 3. Triodum v Chrastě.

21. 3. Přednáška Ad. materialismus "u B. hdu. Křivčany.

24. 3. Promluva o nutnosti křesťanského učení na valná hromada
 spolka pro potroční chrámu ve Vltavě.

Promluva o třech stranách Pauly Marie a prave' divotýrná -
 práce v druhé půlce března.

Meditace křesťanská cesta u m. Jgu. u.

26. 3. Gherolmův přednáška z 22. 3. + mládež v Husově

27. 3. Křesťanská škola ve Slavíně.

30. 3. čtyři exerce v promluvu u řed. v rest. v Bartol. ulici.

1. 4. Promluva v druhé půlce dubna. 1/2 5 odpol.

4.-6. dubna Triodum školka před díkonošem
 u bratřích v prave' ském semináři

Povní den: br. Hájek, mládež v rest.

1.) Ple m'y, 2.) Hájek s falším maximem

Nabitý program dokládají poznámky o činnosti ze zápisníku P. Adolfa Kajpra
 Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie

SVAZ ČESKÝCH NOVINÁŘŮ

Přihláška člena

Jméno a příjmení: *Adolf Kajpra*
 Adresa: *Praha II., Ječná 2.*

VYPLNÍ SEKRETARIÁT

Změny adresy:*		Řádný - mimořádný
Č. O.	PŘIJAT - ZAMÍTNUT	
Došlo:	Ústř. výbor:	Oznámeno žadateli:
Publikováno:		odbočce:
Členem od:		pens. ústavu:
Poznámky, odvolání:		Zánik členství:

* Rubriky v silném rámcí nevyplňujte.

VYPLNÍ ŽADATEL

Den, měsíc, rok a místo narození: *5. července 1902*
 Příslušnost státní *československá* domovská *Bradonice, pol. okr. Rakovník*
 Národnost *česka*
 Školní vzdělání: *maturita klas. gymnasia, filosofie a theologie*
 Dřívější povolání novinářská a jejich trvání *mlynářský dělník (do 22 roku)*
povolání říčního křižáka (kterým je domod)
 Činnost novinářská: a) novinářství z povolání
 b) spolupracovníctví

VYPLNÍ ŽADATEL

List	Druh práce	Trvání
<i> týdeník mládeže "Dorost"</i>	<i> vedoucí redaktor</i>	<i> od počátku l., 1934 do zrušení 20. III. 1941. od I. XII. 1945.</i>
<i> měsíčník mládeže "Můj svět"</i>	<i> vedoucí redaktor</i>	
<i> týdeník "Kabátě"</i>	<i> vedoucí redaktor</i>	

Byl členem novinářské organizace od do

461 7306 46

OBRÁTEK!

Přihláška Adolfa Kajpra do Svazu novinářů
 Česká provincie Tovařystva Ježíšova, archiv provincie

O s o b n í p r o h l á š e n í .

Já níže podepsaný prohlašuji na svou čest, že údaje v tomto prohlášení obsažené jsou pravdivé a že jsem ničeho nezamlčel.

Curriculum vitae:

Jméno *Jaroslav Hajný* narozen *5. IV. 1902* národnost *česka!*

I. Byl jsem publicisticky činný:

a/ před říjnem 1938

ano

b/ za II. republiky,

ano

c/ za okupace

ano

Pro posouzení této činnosti se vyžaduje zvláště přesné vyjmenování všech časopisů, ve kterých jste byl redaktorem, do nichž jste přispíval. Při knihách, které jste v té době psal nebo přeložil, je nutné uvedení též jména nakladatele a roku vydání.

II. Psal-li jste v duchu nacistické propagandy podle pokynů, činil jste tak dobrovolně anebo jste byl nucen a kým?

III. Jaká byla Vaše jiná veřejná a politická činnost v těchto obdobích?

Jmenovitě uvěďte, byl-li jste členem fašistických organizací Vlasjky, Ligy proti bolševismu a ve Svazu pro spolupráci s Němci. Byl jste členem Proseklubu a navštěvoval jej?

IV. Podrobné vypsání činnosti ve hnutí odporu:

/Zde nutno uvést jména a adresy svědků/

Pod 1. října 1937 jsem redigoval
nábož. časopis "Prostředek kánie," v němž jsem
báti pokračoval na konci nacistické neshody již
před říjnem 1938. V téže době jsem psal za státní
republiky, když jsem přešel časopis s názvem "Dobro,"
jímž byl i za okupace veden v duchu odboje, až
byl v březnu 1940 zastaven. Tehdy jsem začal bez
dovolení vydávat měsíčník "Nové Smery," jímž
jsem redigoval až do svého vlastního zastavení

20. března 1941. Důvodem zastavení byl právě
zpráva mého pramě a něč. svědecký článek.
Po do konce války jsem zůstal v koncentračním
táboře.

Úvodem.

Tato příručka jest stručným návodem k práci mezi mládeží, hlavně mezi pracující mládeží. Je v ní mnoho drahocenných zkušeností, vane v ní duch podmanivé moderní práce mezi mládeží, která spojuje v nádhernou syntesu učení Evangelia s mnohotvárným praktickým životem.

Tento praktický život má být proniknut pravým řádem, spravedlností a harmonií.

Lidé, kteří jsou zvyklí na zastaralé pojetí křesťanství a kteří se zde nyní vedle scén Evangelia setkají s nejobyčejnějšími otázkami, na příklad o bezpečnosti v továrnách, o poměrech úředníků a o dělnických platech, budou asi překvapeni novostí myšlenek.

Chceme získat srdce a duše mládeže, protože na ni především se vztahují slova Kristova: „Mám lítost nad zástupem.“

Tak jako Kristus — náš učitel — se staral o tělesné potřeby a zájmy lidí, mezi nimiž žil, ale ze všeho dovedl nalézt cestu k věčnému smyslu života, tak v těchto stránkách se Evangeliem prozařují prostory továren a dílen a naopak: v továrnách, dílnách, dělnických bytech, na hřištích a v zábavních místnostech mládeže se hledá příležitost k použití zásad Evangelia. Vše splyvá v jednotu, z níž může vzejít zdraví, síla a radost.

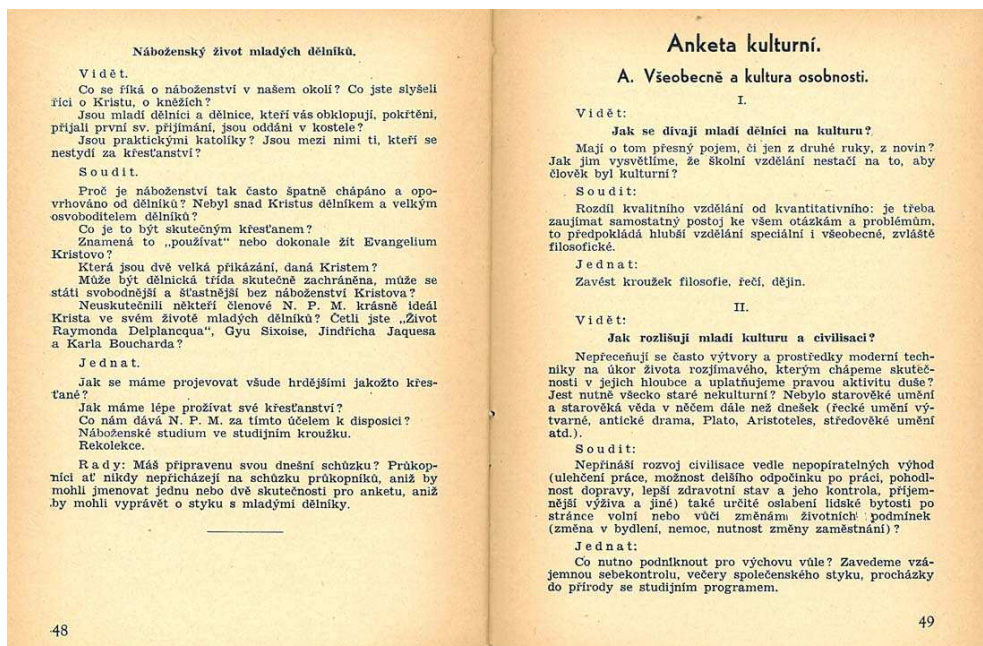
Kéž žehná naší práci Kristus Král a sv. Václav, který zůstává předním ochráncem a vzorem české mládeže přes všechno zneužívání, jemuž bylo v minulých letech vystaveno jeho jméno.

P. Adolf Kajpr S. J.

3

Charakteristickým rysem francouzského katolicizmu po druhé světové válce bylo propojení teologických reflexí a sociální otázky. Toto propojení bylo dáno i výchozí politickou situací ve Francii, kde se již před válkou pokoušela část kněží i laiků hledat možnost spolupráce s levicí nejen v rovině intelektuální, ale také politické.

Adolf Kajpr se zasloužil o přepracovaný překlad z francouzského originálu „*Comment débiter dans un C. E. Jociste*“, který vydal pod názvem JAK ZAČÍT, Příručka k založení studijního kroužku pracující mládeže, která poskytovala instrukce pro pastorační práci s dělnickou mládeží. Lze postřehnout využití metody VIDĚT – SOUDIT – JEDNAT.

Reprodukce fotografie po zatčení
Národní archiv

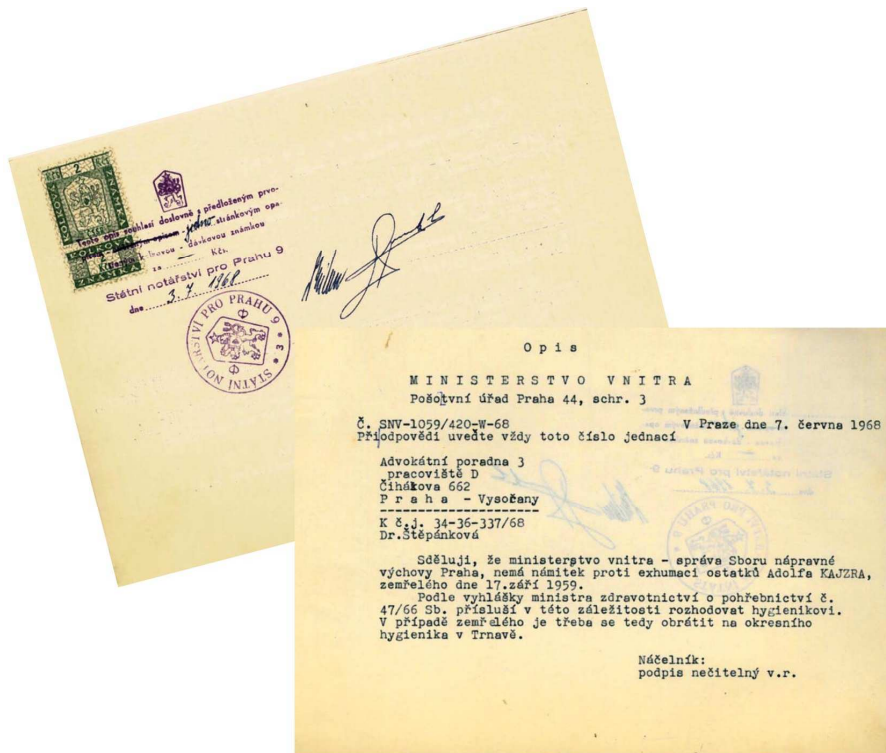
Reprodukce fotografie před státním soudem v Praze na Pankráci
Národní archiv

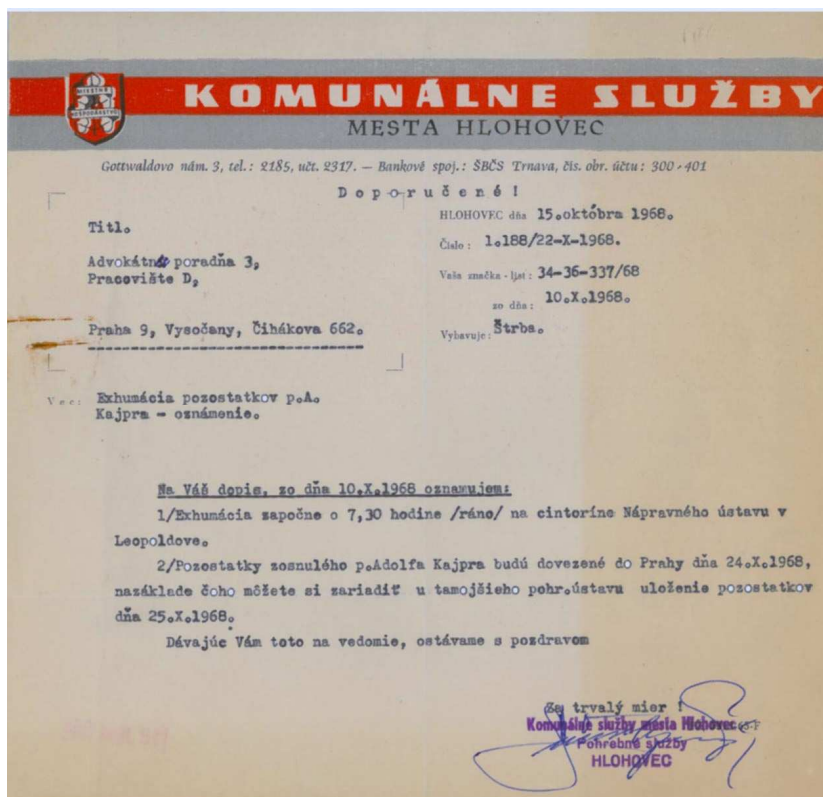
Propagandistické tažení proti církvi proniklo i na stránky humoristického časopisu Dikobraz. Tato karikatura, otištěná krátce před zahájením monstrprocesu s řeholníky, ironizuje tzv. číhošťský zázrak.

Obě reprodukce karikatur převzaty z knihy P. Formánkové a P. Koury *Žádáme trest smrti*.

Korespondence, potřebná k získání souhlasu s přenesením ostatků A. Kajpra.
Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, archiv provincie

Hrobka Tovaryštva Ježíšova na Vyšehradě
archiv autorky práce

